

Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard

Jaarstukken 2018

Voorwoord

Beste lezer,

Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard(Bommelerwijs) biedt u hierbij met genoegen het bestuursverslag en de jaarrekening 2018 aan. Het geeft u een beeld van de ontwikkelingen die zich in het afgelopen kalenderjaar hebben voorgedaan. Bommelerwijs verzorgt het onderwijs aan de zes katholieke scholen in de Bommelerwaard. Vanuit onze gezamenlijke missie en visie werken we hard om onze ambities te verwezenlijken. Dit vanuit de overtuiging dat alle kinderen in de Bommelerwaard onderwijs van hoge kwaliteit verdienen dat verzorgd wordt in een veilige en uitdagende omgeving. Alle kinderen moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen en we willen uit kinderen halen wat erin zit. Daar staan we voor.

Een bijzonder fenomeen was in 2018 de onverwachte positieve wending in de ontwikkeling van het leerlingaantal binnen onze stichting, die we deels toewijzen aan de toegenomen bouwactiviteiten binnen onze kernen, maar voor een groot deel ook aan de geleverde kwaliteit binnen onze scholen.

Het Strategisch Beleidsplan 2017 – 2021 was ook in 2018 leidraad voor Bommelerwijs bij de activiteiten in het kader van de nadere invulling van de beleidsplannen binnen de geformuleerde domeinen. 2018 was een belangrijk jaar: de organisatie is op veel fronten in beweging, zowel op het primaire proces als op de randvoorwaardelijke zaken. Het faciliteren van schooloverstijgende werkgroepen en werkzaamheden voor gezamenlijke trainingen en ontwikkelingen is een waardevolle beslissing gebleken. Het verder versterken van de onderwijskwaliteit staat hierbij steeds centraal. Een vermeldingswaardige gerealiseerde randvoorwaarde is de stichtingsbrede invoering en begeleide implementatie van Werken Met Kwaliteitskaarten Primair Onderwijs (WMK-PO) en Mijn Schoolplan, waarmee de mogelijkheden voor een interne en externe benchmark binnen bereik zijn gekomen.

We zetten ook in 2019 het ingezette strategische beleid voort, maar we brengen er wel specifieke accenten in aan, want de maatschappij beweegt en het onderwijs is voortdurend in ontwikkeling. In de basis blijven we zorgen voor onderwijs van hoge kwaliteit en brengen we verbeteringen aan als het nodig is. We verantwoorden ons aan de omgeving en gaan verstandig om met de beschikbare middelen. Onze visie en speerpunten zijn herkenbaar in de afgeleide plannen van de scholen. We bieden onze scholen de ruimte om mee te bewegen met wat de directe omgeving van hen vraagt. Dat houdt in dat er ruimte moet zijn voor verschillen en veranderingen. Een school kan bewegen naar een aangepast onderwijsconcept, naar thuisnabij onderwijs voor ieder kind, of de school kan zich ontplooiën tot een volwaardige Brede School.

Voor alles wat we gaan doen geldt dat we het samen doen. We leren met elkaar leren, want we zijn één organisatie en samen staan we voor een slagvaardig Bommelerwijs.

P.A.M Ariaans

A.E.Blatter

Uitvoerend Bestuurders Bommelerwijs

Deze jaarstukken zijn vastgesteld op 18 juni 2019 en zijn te vinden op de website van Bommelerwijs: www.bommelerwijs.nl

Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard

Bestuursverslag 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1. Doelstelling en visie	6
2. Organisatie.....	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Bestuursmodel.....	7
2.3 Organisatiestructuur.....	8
2.4 Scholen, directie en directeurenberaad	9
2.5 Bestuur en governance.....	9
2.6 Operationeel overleg	10
2.7 (Gemeenschappelijke) Medezeggenschapsraad	11
3. Communicatie.....	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Bestuursoverleg.....	12
3.3 Directieoverleg	12
3.4 Operationeel overleg.....	13
3.5 Medezeggenschapsoverleg	13
3.6 Externe samenwerking en overlegstructuren	13
4. Primair Onderwijs.....	16
4.1 Activiteiten	16
4.2 Personeel en leerlingen.....	16
4.3 Opbrengsten en resultaten	17
4.4 Klachten	18
4.5 Prestatiebox.....	18
4.6 Middelen werkdrukverlaging.....	19
5. Financieel beleid en financiële positie.....	20
5.1 Belangrijkste kenmerken gevoerd beleid	20
5.2 Financiële kengetallen	21
5.3 Financiële gang van zaken gedurende het verslagjaar	21
5.3.1 Resultaat en resultaatbestemming	22
5.4 Treasurybeleid	22
5.5 Verantwoording middelen werkdrukakkoord	23
6. Continuïteit.....	25
6.1 Risicoparagraaf	25
6.2 Continuïteitsparagraaf en meerjarenbegroting	29
6.3 Prognoses ontwikkeling leerlingenaantal.....	33

6.4 Interne risicobeheersings- en controlesysteem	33
6.5 Verslag van het toezichhoudend bestuur	34
7. Actuele en toekomstige ontwikkelingen	37
7.1 Beleidsvorming 2018 / toezichhoudend bestuur	37
7.2 Brede Scholen	37
7.3 Relevante ontwikkelingen voor de toekomst	38
7.3.1. AVG	38
7.3.2. Passend Onderwijs	38
7.3.3 ICT en didactiek	39
7.3.4 Identiteit	39
7.3.5 Krimp	40
7.3.6 Kosten voor onderhoud van gebouwen	40
7.3.7 Onderwijs aan kinderen van statushouders	40

1. Inleiding

1.1. Doelstelling en visie

De doelstelling van de Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard (Bommelerwijs) en de onder haar bevoegd gezag vallende scholen is het verzorgen van eigentijds en kwalitatief hoogstaand onderwijs. De mate waarin dit bereikt kan worden is mede afhankelijk van personele, materiele en financiële condities en geldende wet- en regelgeving. Daarom wordt in dit bestuursverslag aangegeven hoe de Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard 'ervoor staat' in brede zin.

Het bestuursverslag maakt integraal onderdeel uit van het jaarverslag en speelt zeker in het licht van de horizontale verantwoording – een belangrijke rol binnen het totale jaarverslag. Het bestuur van Bommelerwijs volgt bij de inrichting van het bestuursverslag de voorschriften die zijn neergelegd in RJ 660. Dit bestuursverslag bevat daarom informatie over de volgende onderwerpen:

- organisatiestructuur
- communicatiestructuur
- personele bezetting
- huisvesting
- onderwijsprestaties
- hoofdlijnen van gevoegd beleid
- ontwikkelingen in beleidsvorming
- governance ontwikkelingen (interne beheersing en toezicht)
- afhandeling van klachten
- toelichting op de financiële positie per balansdatum
- treasurybeleid
- continuïteit

2. Organisatie

2.1 Inleiding

Het bestuur van de Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard (Bommelerwijs) faciliteert en bestuurt het katholiek primair onderwijs in de gemeente Maasdriel en de gemeente Zaltbommel. Bommelerwijs is opgericht op 26 november 1998 na een besturenfusie van zes katholieke basisscholen in de Bommelerwaard. Bommelerwijs vormt sindsdien het bevoegd gezag van:

Naam	Plaats	Brinno.
De Pollenhof	Hedel	03PX
Deken Wehmeijerschool	Velddriel	03RT
Franciscusschool	Zaltbommel	03VR
De Schakel	Ammerzoden	04XC
Mgr. Zwijsenschool	Kerkdriel	06KV
Sint Odradaschool	Alem	08MR

Bommelerwijs wil, mede vanuit de katholieke levensbeschouwing, een basis leggen voor de toekomstige ontwikkeling van de aan haar toevertrouwde kinderen. Zij wil daartoe een professionele, slagvaardige en lerende organisatie zijn die - als onderdeel van de maatschappij - op financieel gezonde wijze binnen goed werkgeverschap onderwijs op maat realiseert voor alle kinderen binnen haar scholen.

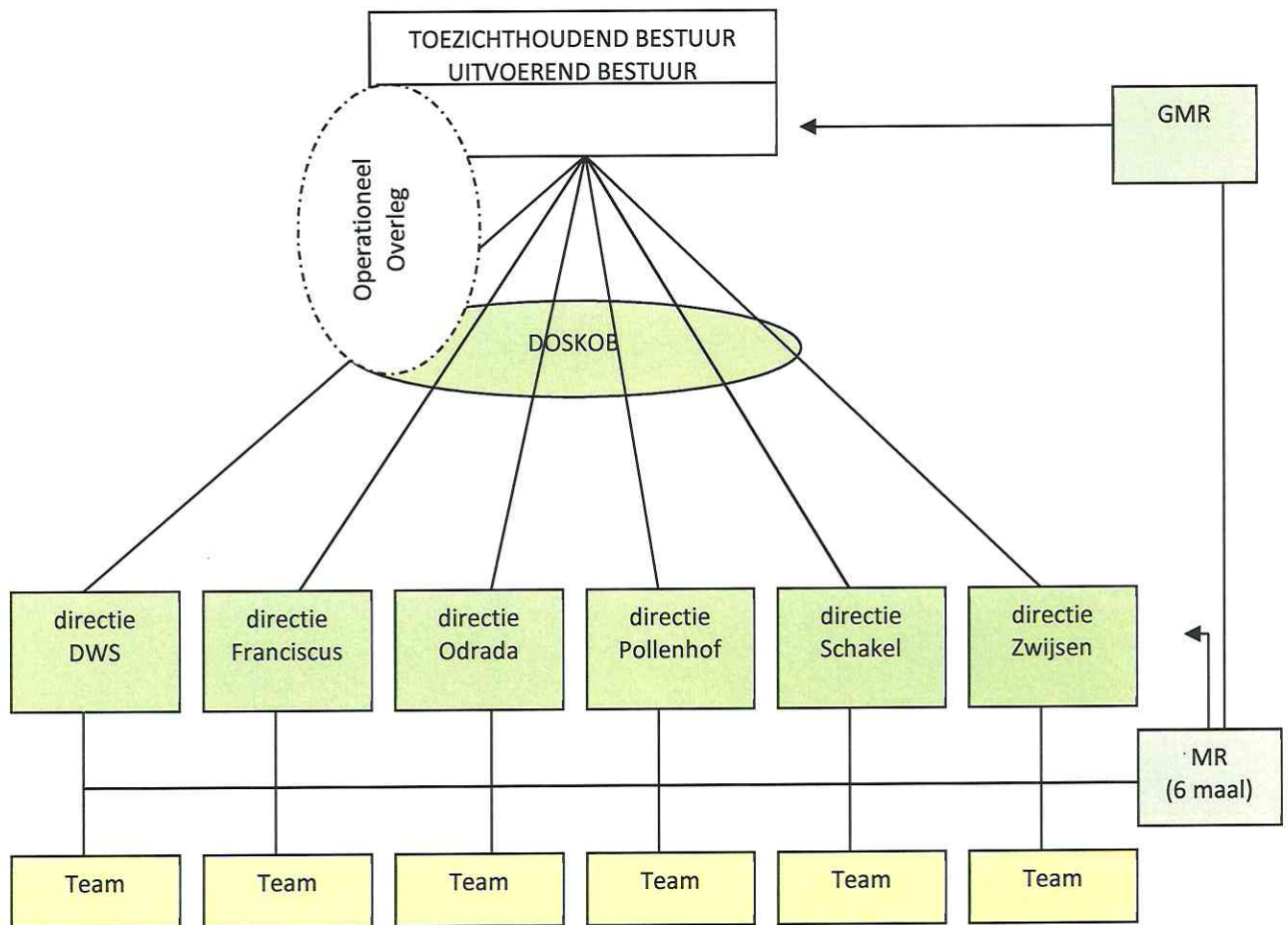
2.2 Bestuursmodel

Het bestuur van Bommelerwijs vormt als hoogste bestuursorgaan het bevoegd gezag van de bij de stichting aangesloten scholen. Binnen het bestuur is een functionele scheiding aangebracht tussen bestuur en intern toezicht, door onderscheid te maken tussen bestuurders met een toezichthoudende taak en bestuurders met een uitvoerende taak. Bommelerwijs streeft naar een professionele aansturing van de organisatie door professioneel management, waarbij het uitvoerend bestuur stuurt in een voorwaardenscheppende, beleidsvoorbereidende en beleidsvormende bestuursstijl. Het algemeen bestuur (in het vervolg toezichthoudend bestuur genoemd) houdt integraal toezicht op het beleid van het uitvoerend bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Bommelerwijs. De individuele scholen zijn als zelfstandige eenheden binnen de organisatie vrij in de invulling van het beleid op schoolniveau binnen vooraf door het uitvoerend bestuur vastgestelde kaders en school overstijgende beleidsbesluiten.

2.3 Organisatiestructuur

De bestuursstructuur van Bommelerwijs kenmerkt zich door een intensieve samenwerking tussen de uitvoerend bestuurders en de directieleden van de scholen. Het operationeel overleg vormt een verbinding tussen het uitvoerend bestuur enerzijds en de schooldirecteuren, verenigd in het DOSKOB, anderzijds. Daarnaast zijn de uitvoerend bestuurders waar nodig ook een rechtstreeks aanspreekpunt voor de scholen.

De structuur van de organisatie kan als volgt schematisch worden weergegeven:

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren binnen de organisatie zijn vastgelegd in verschillende wetten, de statuten van Bommelerwijs, het toezichtkader, het bestuursreglement, het managementstatuut en de diverse interne beleidsnotities.

2.4 Scholen, directie en directeurenberaad

Schoolspecifiek beleid wordt op de scholen gevormd door directie en team binnen door het (uitvoerend) bestuur vastgestelde kaders. Iedere school binnen Bommelerwijs beschikt over een eigen directeur die integraal verantwoordelijk is voor alle schoolse zaken. In 2018 werd de directie op de zes scholen binnen Bommelerwijs gevoerd door:

Schoolnaam	Naam directeur
De Pollenhof	Mevrouw M.E. (Mariëlle) Wirth-van der Grift
Deken Wehmeijerschool	De heer J.J.T.M. (John) Leijdekkers
Franciscusschool	Mevrouw M.E.N. (Mirjam) Dierick
De Schakel	De heer F.P. (Frank) van Alphen
Mgr. Zwijsenschool	De heer R.T. (Ruud) van Osch
Sint Odradaschool	Mevrouw F. (Femmieke) Jonkman-Stelstra

De directeuren van de individuele scholen vormen gezamenlijk het DOSKOB. Het DOSKOB vervult de rol van mede beleidsvoorbereider en beleidsuitvoerder ten aanzien van school overstijgende zaken. Het DOSKOB staat onder leiding van een voorzitter (een van de directeuren). In 2018 was de heer F.P. van Alphen voorzitter van het DOSKOB.

2.5 Bestuur en governance

Bommelerwijs heeft gekozen voor een one-tier bestuursmodel met toezichthoudende bestuurders en uitvoerende bestuurders. Het voorzitterschap wordt daarbij vervuld door een toezichthoudend bestuurder.

Het uitvoerend bestuur vertegenwoordigt de stichting en treedt zowel intern als extern op als (gedelegeerd) bestuurder, bepaalt de algemene beleidskaders, neemt formeel de besluiten en mandateert uitvoerende werkzaamheden aan leden van het operationeel overleg en/of leden van het DOSKOB. Het toezichthoudend bestuur houdt integraal toezicht op het beleid van het uitvoerend bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Bommelerwijs, staat het uitvoerend bestuur met advies terzijde en neemt die besluiten die statutair aan het toezichthoudend bestuur zijn toegewezen.

Het toezichthoudend bestuur en het uitvoerend bestuur handelen daarbij in overeenstemming met de principes van de Code Goed Bestuur en de afspraken die zijn vastgelegd in het Bestuursreglement en het Toezichtkader. Het toezichthoudend bestuur ziet toe op naleving door het bestuur van alle wettelijke bepalingen, de rechtmatige verwerving en doelmatige bestemming van de middelen. Tevens benoemt het toezichthoudend bestuur jaarlijks de accountant. Het toezichthoudend bestuur en het uitvoerend bestuur evalueren jaarlijks ieder hun eigen functioneren alsmede de onderlinge verhouding.

Tussen iedere individuele school en het uitvoerend bestuur bestaat een rechtstreekse lijn. Het uitvoerend bestuur pleegt regelmatig overleg met de directeur om de lopende zaken binnen de school te bespreken en deze te toetsen aan de door het bestuur vastgestelde kaders. Het uitvoerend bestuur vormt het eerste aanspreekpunt voor de directeur en de overige geledingen van de betreffende school. Tenminste eenmaal per jaar neemt een uitvoerend bestuurder deel aan een MR-vergadering op elke school en verstrekt op verzoek toelichtingen en antwoorden tijdens de GMR-vergaderingen.

Het bestuur van Bommelerwijs bestond in 2018 uit de volgende leden:

Naam	Functie
De heer P.A.M. (Paul) Ariaans	uitvoerend bestuurder
De heer A.E. (Rob) Blatter	uitvoerend bestuurder
Mevrouw A.M. (Anne) van den Berg-Mans	toezichhoudend bestuurder/vice voorzitter
De heer W.J.A.M. (Willem) Klavers	toezichhoudend bestuurder/voorzitter
Mevrouw E.H. (Lisa) Schouten	toezichhoudend bestuurder
De heer L.H.J. (Leon) Verlouw	toezichhoudend bestuurder
De heer C.J.A. (Kees) van Velthoven	toezichhoudend bestuurder

Uitvoerend bestuurders worden in principe conform de CAO PO regulier benoemd. Op dit moment geldt voor beide uitvoerend bestuurders een overgangsregeling in verband met hun benoeming in het verleden op basis van een overeenkomst van opdracht.

Toezichhoudend bestuurders hebben zitting voor een periode van vier jaar en zijn ten hoogste tweemaal achtereenvolgend herbenoembaar. In het belang van een gezonde continuïteit van de stichting is in 2017 in het nieuwe rooster van aftreden een geleidelijke vervanging van toezichhoudend bestuurders voorzien, waarbij er gebruik is gemaakt van de optie om een benoeming met 1, 2 of 3 jaar te verlengen.

Het bestuur wordt bij beleidsvorming, beleidsuitvoering en beleidstoetsing vanuit het bestuurskantoor ondersteund door een bestuursondersteuner. In 2018 werd deze functie vervuld door mevrouw I. (Ina) Joppe-de Lange.

2.6 Operationeel overleg

Om de slagvaardigheid van de gehele organisatie te vergroten en de lijnen kort te houden wordt operationeel overleg gevoerd. Het operationeel overleg bestaat uit vier leden. De leden van het operationeel overleg zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de planning en controle van alle processen die te maken hebben met de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden. De leden van het operationeel overleg vormen voor bestuurszaken en stichtingsmanagement het eerste aanspreekpunt voor de interne organisatie en voor de buitenwereld.

Het operationeel overleg van Bommelerwijs bestond in 2018 uit de volgende vier leden:

Naam	Functie
De heer A.E. (Rob) Blatter	uitvoerend bestuurder
De heer P.A.M. (Paul) Ariaans	uitvoerend bestuurder
De heer J.J.T.M. (John) Leijdekkers	voorzitter DOSKOB (tot 1.3.2018)
De heer F.P. (Frank) van Alphen	voorzitter DOSKOB (vanaf 1.3.2018)
Mevrouw I. (Ina) Joppe-de Lange	bestuursondersteuner

2.7 (Gemeenschappelijke) Medezeggenschapsraad

In het belang van het goed functioneren van de scholen is aan elke school een medezeggenschapsraad verbonden. De medezeggenschapsraad van een school bestaat uit leden die uit en door het personeel worden gekozen en leden die uit en door de ouders worden gekozen. De medezeggenschapsraad is gesprekspartner van de schooldirectie voor schoolse aangelegenheden.

Ten aanzien van onderwerpen die van gemeenschappelijk belang zijn voor alle scholen binnen Bommelerwijs of voor een meerderheid van die scholen vormt de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad de gesprekspartner van het uitvoerend bestuur. In deze gemeenschappelijke medezeggenschapsraad is elke individuele medezeggenschapsraad vertegenwoordigd.

Gedurende het jaar 2018 maakten de volgende personeelsleden en ouders deel uit van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad:

Naam	Functie
Mevrouw J. (Yetta) van den Oord-Terlouw	leerkracht De Pollenhof
Mevrouw C. (Conny) Piels-Geerts	leerkracht Deken Wehmeijerschool, secretaris GMR
De heer C. (Cees) van Deursen	leerkracht Franciscusschool
Mevrouw N. (Nicole) van Raaij	leerkracht De Schakel
De heer T. (Theo) van Straten	leerkracht Mgr. Zwijsenschool
Mevrouw J. (Jacqueline) Piels	leerkracht Sint Odradaschool
Mevrouw A. (Angelique) Hendriks	ouder De Pollenhof (tot 1.7.2018)
De heer A. (Arjan) van Geffen	ouder De Pollenhof (vanaf 1.7.2018)
Mevrouw R. (Ryenne) van Kessel	ouder Deken Wehmeijerschool
Mevrouw J. (Jacomien) Drost	ouder Franciscusschool (tot 1.8.2018)
Mevrouw N. (Naomi) Mast	ouder Franciscusschool (vanaf 1.8.2018)
Mevrouw K. (Kim) Abugewa	ouder De Schakel
De heer R. (Roeland) Reek	ouder Mgr. Zwijsenschool
De heer J. (Jeroen) van Heel	ouder Sint Odradaschool

3. Communicatie

3.1 Inleiding

Het bestuur van Bommelerwijs hecht aan een open interne communicatiestructuur met korte lijnen. Dit betekent dat uitvoerend bestuurders, directeuren en/of leden van het operationeel overleg deelnemen aan een aantal interne overlegstructuren.

De bij Bommelerwijs aangesloten scholen nemen als onderdeel van de maatschappij elk hun eigen plaats in binnen de gemeenschap. Daarom participeren directeuren, uitvoerend bestuurders en leden van het operationeel overleg ook in verschillende externe netwerken en overlegstructuren.

In het hiernavolgende wordt eerst ingegaan op de interne communicatievormen. Daarna wordt in onderdeel 3.6 aandacht besteed aan de verschillende externe overlegstructuren waarin door of namens Bommelerwijs wordt geparticipeerd.

3.2 Bestuursoverleg

Sinds 1 augustus 2011 bestaat een scheiding tussen uitvoerend bestuur en toezichthoudend bestuur. Tijdens de vergadering van het uitvoerend bestuur wordt beleid vastgesteld en worden besluiten genomen over onderwerpen op het gebied van personeel, financiën en huisvesting (in brede zin).

Deze vergaderingen vonden in 2018 plaats op 17 januari, 7 februari, 21 maart, 11 april, 9 mei, 13 juni, 4 juli, 6 september, 3 oktober, 14 november en 12 december.

Op 1 juni 2018 heeft het uitvoerend bestuur samen met de leden van het DOSKOB het functioneren van de organisatie geëvalueerd.

Het uitvoerend en toezichthoudend bestuur van Bommelerwijs komen gedurende het schooljaar plenair bijeen in een gezamenlijke bestuursvergadering. Tijdens deze vergadering worden alle scholen, de stand van zaken van beleidsontwikkeling en de verantwoording besproken. Tevens neemt het toezichthoudend bestuur in deze vergadering de besluiten die op grond van het toezichtkader zijn voorbehouden aan het toezichthoudend bestuur. De gezamenlijke vergaderingen van het uitvoerend en toezichthoudend bestuur vonden in 2018 plaats op 6 februari, 17 april, 19 juni, 4 september, 23 oktober en 12 december.

Van iedere bestuursvergadering is een verslag opgesteld, dat na goedkeuring door het bestuur is vastgesteld.

Het uitvoerend bestuur heeft alle scholen bezocht in het kader van reguliere schoolbezoeken. Daarnaast heeft overleg plaatsgevonden tussen het uitvoerend bestuur, de schooldirectie, de MR en het team, zo vaak als het uitvoerend bestuur en/of de betreffende geleding dat wenste.

3.3 Directieoverleg

De directeuren voeren onderling overleg in het directeurenberaad (DOSKOB). Tijdens dit overleg worden lopende zaken besproken en vindt afstemming van standpunten over beleidsmatige en financiële zaken plaats. Van elke bijeenkomst is een verslag opgesteld, dat na goedkeuring door het directeurenberaad is vastgesteld.

In 2018 heeft het directeurenberaad plaatsgevonden op 11 januari, 15 maart, 19 april, 24 mei, 21 juni, 13 september, 11 oktober en 15 november.

3.4 Operationeel overleg

Het uitvoerend bestuur, de voorzitter van het DOSKOB en de bestuursondersteuner komen in beginsel driewekelijks bijeen in een operationeel overleg. Het operationeel overleg zorgt voor (de voorbereiding van) beleidsontwikkeling en de voorbereiding van bestuursbesluiten voor de gehele organisatie.

3.5 Medezeggenschapsoverleg

Op schoolniveau vindt op grond van de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS) overleg plaats tussen de schooldirectie en de lokale medezeggenschapsraad. Wanneer echter sprake is van bovenschoolse zaken worden deze behandeld door de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad, waarin elke school is vertegenwoordigd door een personeelslid en een ouder.

De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) komt gedurende het schooljaar tenminste zesmaal bijeen. In 2018 hebben deze vergaderingen plaatsgevonden op 18 januari, 19 maart, 15 mei, 21 juni, 24 september en 13 november.

Tijdens haar vergaderingen heeft de GMR onder andere de aan haar voorgelegde concepten van beleidsnotities besproken en van instemming voorzien. Daarnaast heeft de GMR een aantal onderwerpen rond actuele ontwikkelingen behandeld en haar visie aan het bestuur meegedeeld.

Voorafgaand aan elke vergadering van de GMR vindt er een overleg plaats met een vertegenwoordiging van de GMR en het uitvoerend bestuur. Indien de GMR-onderwerpen heeft waarbij zij graag de inbreng heeft van een van de leden van het uitvoerend bestuur dan wordt het betreffende bestuurslid uitgenodigd voor (een deel van) de GMR-vergadering. Twee keer per jaar vindt er, voorafgaand aan een reguliere GMR-vergadering, een overleg plaats van de GMR met de leden van het toezichthoudend bestuur. De data in 2018 waren 15 mei en 13 november.

3.6 Externe samenwerking en overlegstructuren

Bommelerwijs participeert in verschillende overlegstructuren. In 2018 is onder andere deelgenomen aan overleg met de volgende instanties:

- *Samenwerkingsverband De Meierij PO*
Alle onder het bevoegd gezag van Bommelerwijs vallende scholen zijn aangesloten bij het Samenwerkingsverband De Meierij PO (SWV). Een lid van het uitvoerend bestuur neemt deel aan de bestuursbijeenkomsten van het SWV en aan de regiegroep van de afdeling Noord van het SWV.
- *Directie Overleg Maasdriel*
Drie keer per jaar vergaderen alle directeuren van de elf basisscholen uit de gemeente Maasdriel over zowel praktische als beleidsmatige keuzen die gemeentebreed gemaakt moeten en kunnen worden. De gemeente laat zich in dat overleg vertegenwoordigen door de ambtenaar onderwijs/leerplicht en de ambtenaar welzijn/onderwijs.

- *Gemeente Maasdriel en Gemeente Zaltbommel*
 Zowel de gemeente Maasdriel als de gemeente Zaltbommel voert periodiek overleg met vertegenwoordigers van het basisonderwijs over onderwerpen uit de lokale onderwijsagenda. Vanaf 2018 vindt het bestuurlijk overleg voor beide gemeentes in een bijeenkomst plaats.
 In dit Breed Bestuurlijk Overleg participeert een uitvoerend bestuurder in het (BBO). Indien de agenda daartoe aanleiding geeft wordt dit BBO tevens bijgewoond door een directeur.
- *Peuterspeelzalen Maasdriel en Zaltbommel*
 De invoering van de Wet Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk per 1 januari 2018 heeft ertoe geleid dat de peuterspeelzaal in de Franciscusschool te Zaltbommel is overgedragen aan de kinderopvangorganisatie Kanteel en het peuterexperiment op de Odradaschool in Alem aan de Stichting Peuterspeelzalen Maasdriel.
 Op initiatief van de gemeente Maasdriel is er een nauwere samenwerking in gang gezet tussen de bij de VVE betrokken partijen in die gemeente. Door een aantal personele wisselingen binnen het gemeentelijk apparaat is dit proces in 2018 ernstig gestagneerd.
- *Inspectie van het Onderwijs*
 In het jaar 2018 zijn er geen onderzoeken door de Inspectie van het Onderwijs uitgevoerd bij (de scholen van) Bommelerwijs. Het onderzoek in het najaar van 2016 liep vooruit op het vernieuwde onderzoekskader 2017. In dit kader wordt geregeld dat elk bestuur van scholen in Nederland minstens één keer in de vier jaar wordt onderzocht door de onderwijsinspectie.
 Tijdens dit onderzoek is onderzocht of het bestuur zorgt voor onderwijs van voldoende kwaliteit en of Bommelerwijs over voldoende geld beschikt om goed onderwijs te verzorgen. Daarbij zijn er gesprekken gevoerd met het bestuur, met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad, de toezichthouder en directeuren. Verder heeft de inspectie bij twee scholen, De Schakel en de Sint Odradaschool verificatieonderzoeken uitgevoerd. Op basis van het onderzoek heeft de inspectie haar vertrouwen in het bestuur uitgesproken. Dat betekent dat ze Bommelerwijs opnemen in de reguliere planning en dat waarschijnlijk binnen twee jaar opnieuw een onderzoek zal worden uitgevoerd. De aanbevelingen en opmerkingen in het inspectierapport zijn meegenomen in de totstandkoming van het Strategisch Beleidsplan 2018-2021 in het voorjaar van 2017.
 In december 2018 zijn er door de inspectie themaonderzoeken gedaan op de Franciscusschool en de Mgr. Zwijsenschool met als onderwerp 'didactisch handelen'. Op beide scholen beoordeelde de inspectie zijn bevindingen positief.
- *PO Raad*
 Bommelerwijs is lid van de PO Raad, die Bommelerwijs gevraagd en ongevraagd van advies voorziet met betrekking tot CAO gerelateerde onderwerpen.

- *Verus*
Leden van het uitvoerend bestuur en van het operationeel overleg nemen regelmatig deel aan door Verus georganiseerde netwerkbijeenkomsten en congressen. Tijdens deze bijeenkomsten worden beleidsmatige en beheersmatige onderwerpen besproken.
- *IJK (voorheen Driessen HRM)*
Met IJK is een jaarlijks te herzien contract afgesloten voor wat betreft de personele administratie. De financiële administratie wordt in eigen beheer gedaan.
- *Overleg voortgezet onderwijs (POVO)*
Het primair onderwijs in de gemeente Maasdriel is vertegenwoordigd in een overleg, waarin zowel beleidsmatig als op individueel leerling niveau de toelating van basisschoolleerlingen in de verschillende vormen van voortgezet onderwijs in Den Bosch wordt getoetst. Een van de directeuren neemt namens Bommelerwijs deel aan dit overleg.

4. Primair Onderwijs

4.1 Activiteiten

De zes basisscholen die onder het bevoegd gezag van Bommelerwijs vallen verzorgen primair onderwijs aan 4- tot 12-jarigen in de gemeenten Maasdriel en Zaltbommel.

De missie van Bommelerwijs is als volgt omschreven:

“Bommelerwijs wil vanuit de katholieke identiteit een basis leggen voor de toekomstige ontwikkeling van de aan haar toevertrouwde kinderen. Bommelerwijs wil daartoe een professionele, slagvaardige en lerende organisatie zijn, onderdeel van de maatschappij, financieel verantwoord, actief werkgeverschap, resulterend in goed onderwijs voor alle kinderen binnen haar scholen.”

Centraal in de missie van Bommelerwijs staat het onderwijs aan het kind: het bestuur van Bommelerwijs wil alle kinderen binnen haar scholen goed onderwijs bieden. Voor het realiseren hiervan is noodzakelijk:

- een professioneel aangestuurde organisatie
- goed opgeleid en vakbekwaam onderwijskundig en onderwijsondersteunend personeel
- kwalitatief goed onderwijs in een veilig pedagogisch klimaat
- een financieel en materieel gezonde leeromgeving
- maatschappelijke betrokkenheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid

De missie en visie worden op de individuele scholen uitgedragen via verschillende hedendaagse onderwijsconcepten, passend bij die school. Voor alle scholen zijn schoolplannen opgesteld voor de periode 2015 tot en met 2019 waarin de missie en visie van de organisatie concreet zijn uitgewerkt. In de zomer van 2019 zullen de schoolplannen 2019-2023 in werking treden.

De onderwijsconcepten per school in 2018 zijn:

School	Onderwijsconcept
De Pollenhof	adaptieve school
Deken Wehmeijerschool	leerstofjaarklassen
Franciscusschool	ontwikkelingsgericht onderwijs
De Schakel	leerstofjaarklassen, zelfstandig werken
Mgr. Zwijsenschool	leerstofjaarklassen, zelfstandig werken (GIP model)
Sint Odradaschool	leerstofjaarklassen

4.2 Personeel en leerlingen

In 2018 hebben gemiddeld 129 leerkrachten en onderwijsassistenten onderwijs verzorgd aan ruim 1.500 leerlingen. Daarnaast hebben 27 personen zich beziggehouden met de uitvoering van directietaken, administratieve ondersteuning, schoonmaakwerkzaamheden, conciërgetaken en gebouwenbeheer op de verschillende scholen.

In de loop van het jaar is een aantal vacatures ontstaan en ingevuld. Voor kortdurende en langdurende vervanging maken de scholen van Bommelerwijs onder andere gebruik van de invalpool OMC-073.

De ontwikkeling van het leerlingenaantal:

2014	2015	2016	2017	2018
1.649	1.619	1.564	1.519	1.572

*peildatum 1.10

De prognose voor 1 oktober 2018 was vorig jaar: totaal 1.522 leerlingen.

Werkelijke aantal op die datum: totaal 1.572 leerlingen. Dus 50 leerlingen meer dan de prognose van vorig jaar. De verdeling over de scholen is als volgt:

De Pollenhof, De Schakel, Mgr. Zwijsenschool en St. Odradaschool laten een aanzienlijke groei zien, Deken Wehmeijerschool blijft gelijk maar zal de komende jaren nog licht dalen, terwijl de Franciscusschool blijft dalen in leerlingaantal.

In het formatieplan van vorig jaar werd al aangegeven dat de krimp van de afgelopen jaren zou gaan afvlakken rond 2020-2021 en stabilisatie zou plaatsvinden op een structureel lager niveau.

Nu het aantal leerlingen per 1 oktober 2018 met 50 is gestegen in plaats van gelijk gebleven, zoals eerst voorzien, ontstaat een ander beeld dan waar tot nu toe van was uitgegaan. Het zou kunnen zijn dat het dieptepunt in aantal leerlingen reeds nu bereikt is. De landelijke cijfers wijzen hier overigens nog niet op, dus enige voorzichtigheid is hier wel geboden. De komende Verus prognose zal hier mogelijk meer duidelijkheid over kunnen geven.

***Beleid ten aanzien van ontslag en uitkeringen na ontslag**

In het kader van het gevoerde kwaliteitsbeleid in de afgelopen jaren, waarin er tot 2021/2022 een krimp van het aantal leerlingen was voorzien, heeft het bestuur van Bommelerwijs als uitgangspunt gekozen om geen personeel te ontslaan. Dit beleid heeft als positieve opbrengst dat we nu, bij een weer stijgend aantal leerlingen, niet direct geconfronteerd worden met een dreigend tekort aan leerkrachten.

Bommelerwijs voert een actief beleid ten aanzien van een goed werkgeverschap, waarbij de werknemers kunnen werken in een prettige, goed gefaciliteerde omgeving met aandacht voor de individuele omstandigheden waarbinnen gewerkt moet worden.

Bij ziekte wordt een adequaat re-integratie traject gevolgd met daarin een persoonlijke interesse voor de voortgang van de verbetering van de werknemer.

Als een ontslag ten gevolge van ziekte en/of disfunctioneren onvermijdelijk blijkt, dan wordt een zo efficiënt mogelijke procedure gevolgd, waarbij het accent ligt op een passende afhandeling voor de werknemer binnen de grenzen van de wettelijke regelingen. De werknemer krijgt altijd het advies om een eigen raadsman in te schakelen, waarvan de kosten door Bommelerwijs worden gedragen. Ook Bommelerwijs laat zich bij deze procedures bijstaan door een vaste jurist.

In al deze gevallen worden alle vereiste gegevens voor de instroomtoets bij het Participatiefonds aangeleverd. Dat heeft tot op heden ertoe geleid dat alle uitkeringen door het Participatiefonds zijn overgenomen.

4.3 Opbrengsten en resultaten

Op alle scholen van Bommelerwijs worden de resultaten van leerlingen gevolgd door middel van methode gebonden toetsen en methode onafhankelijke testen. De verwerking van deze

gegevens vindt plaats door middel van het leerlingvolgsysteem Esis. Alle scholen kiezen ervoor om periodiek de resultaten aan de ouders te rapporteren.

In groep 8 ontvangen alle leerlingen van de school een advies met betrekking tot het vervolgonderwijs. Bij de leerlingen van groep 8 wordt tevens de Eindtoets Basisonderwijs afgenomen. Deze toets bestaat uit meerkeuzevragen op het gebied van taal, rekenen, wiskunde, studievoordigheden en wereldoriëntatie. De toets wordt gespreid over drie ochtenden afgenomen. Het onderdeel wereldoriëntatie is een optioneel onderdeel.

Het schooladvies is leidend. Met de uitslagen van de Eindtoets wordt het schooladvies gecompleteerd. Cito berekent de scores per leerling en vermeldt deze in een individueel rapport per leerling.

Overzicht van deelname en uitslagen Citotoets 2018:

School	aantal deelnemers	schoolscore	score LG
De Pollenhof	23 van 23	536,7	534,9
Deken Wehmeijerschool	11 van 11	531,6	534,9
Franciscusschool	46 van 46	536,6	534,9
De Schakel	29 van 29	540,8	534,9
Mgr. Zwijsenschool	75 van 75	540,0	534,9
Sint Odradaschool	2 van 2	532,0	534,9

Let op:

Verschillen in de gemiddelde resultaten worden slechts voor een deel bepaald door verschillen in de onderwijskwaliteit. Verschillen in leerling populatie en verschillen in schoolgrootte zijn eveneens van grote invloed op de opbrengst van het onderwijs. De gemiddelde score van een school moet dus kritisch en genuanceerd worden bekeken.

4.4 Klachten

In 2018 zijn er geen formele klachtenprocedures geweest. Incidentele problemen zijn tijdig gesignaleerd en naar tevredenheid van alle partijen afgehandeld.

4.5 Prestatiebox

In het kader van talentontwikkeling door uitdagend onderwijs hebben de scholen ook in 2018 gebruik gemaakt van het cultuuraanbod van BISK, waarbij leerlingen voorstellingen en tentoonstellingen bezoeken. Verder zijn de meeste scholen bezig geweest met de continuering van het techniekonderwijs onder begeleiding van een externe techniekcoach. De hieraan gekoppelde uitgaven zijn op diverse posten bij de scholen verantwoord.

In het kader van opbrengstgericht werken binnen doorgaande ontwikkellijnen:

1. is het gebruik van Esis verder geoptimaliseerd
2. is er een stichtingsbrede ICT training gefaciliteerd
3. zijn er gerichte studiedagen georganiseerd

Bommelerwijs heeft in 2018 met de gemeente Maasdriel en de verschillende partijen een VVE convenant gesloten voor de verbetering van een doorgaande ontwikkellijn voor de 0 tot 6 jarige kinderen. De scholen zijn hierbij actief betrokken.

Binnen Bommelerwijs wordt voortdurend gewerkt aan professionalisering en duurzame onderwijsverbetering. Directies en bestuur hebben in 2018 met de inzet van RiskChanger en de begeleide invoering van WMK-PO en MijnSchoolplan verdere stappen gezet in de monitoring van de kwaliteit en het beleid op de individuele scholen.

4.6 Middelen werkdrukverlaging

Binnen elke school van Bommelerwijs is het team betrokken bij de plannen om de beschikbare middelen uit het werkdrukakkoord zo efficiënt mogelijk in te zetten. Dat heeft geleid tot diverse scenario's met het benoemen van onderwijsassistenten, de uitbreiding met een extra groep en de aanschaf van ondersteunende (ICT) leermiddelen.

In het voorjaar van 2019 gaat elk team de werkdrukverlaging evalueren en zal er voor het schooljaar 2019-2020 opnieuw worden bekeken op welke wijze de middelen voor dat schooljaar zo goed mogelijk zullen worden aangewend.

5. Financieel beleid en financiële positie

5.1 Belangrijkste kenmerken gevoerd beleid

Zowel bij de begrotingssystematiek als in de jaarrekening worden de personeelslasten op bestuursniveau verdeeld over de diverse scholen.

De personele lasten zijn toegedeeld op basis van de bestuursformatieoverzichten van het schooljaar 2017-2018 / 2018-2019. Hierdoor is een duidelijk verband ontstaan tussen de formatieoverzichten en de cijfers in de jaarrekening.

Voor alle scholen is de staat van de gebouwen en de daaraan gerelateerde investerings- en onderhoudsbehoefte vastgelegd in een meerjaren onderhoudsplanning (MOP). Voor meubilair, ICT en leermiddelen wordt een overzicht van de toekomstige investeringen vastgelegd in een meerjaren investeringsplanning (MIP). Op deze wijze worden de ontwikkelingen met financiële consequenties gepland en gevolgd.

Vanuit de meerjaren exploitatiebegroting en de investerings- en onderhoudsplanningen wordt de meerjaren balans samengesteld. Hieruit kan de ontwikkeling van het eigen vermogen en de liquiditeitspositie gevolgd worden.

Uitgangspunt voor het financieel beleid is het enerzijds beschikken over voldoende vermogen en een gezonde liquiditeitspositie en anderzijds tenminste de jaarlijks beschikbare middelen volledig in te zetten ten behoeve van onderwijs, personeel en facilitaire zaken.

*Contractactiviteiten en derde geldstromen

Hieronder worden bij Bommelerwijs verstaan:

- Opbrengst detacheringen

Sinds eind 2015 wordt er een drietal personeelsleden gedetacheerd naar SWV PO De Meerij. Deze detachering alsmede de bijbehorende overeenkomsten zijn per 1 augustus 2018 beëindigd. Per diezelfde datum zijn de betreffende personeelsleden in dienst getreden bij het samenwerkingsverband.

- Opbrengst verhuur

In 2018 hebben hier geen wijzigingen plaatsgevonden. Dit betreft hoofdzakelijk de huurovereenkomst met Kanteel Kinderopvang in Zaltbommel en diverse incidentele gebruikers van schoolruimtes op de overige scholen.

- Ouderbijdragen

De (vrijwillige) ouderbijdragen, ontvangen door Bommelerwijs, blijven beperkt tot de bijdrage aan het eindkamp op twee scholen en het schoolzwemmen op een school. Deze situatie is in 2018 niet gewijzigd.

5.2 Financiële kengetallen

Financiële kengetallen	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Streefwaarde
Kapitalisatiefactor: (totaal vermogen +/- gebouwen) / totale baten	53,2%	52,9%	50,3%	49,3%	47,9%	46,0%	44,2%	< 35%
Solvabiliteit: eigen vermogen / balanstotaal	72,8%	70,3%	70,5%	69,7%	68,6%	67,9%	67,1%	> 35%
Weerstandsvermogen: eigen vermogen / totale jaarlasten	46,6%	44,4%	41,7%	40,7%	38,6%	36,7%	34,9%	10-15%
Rentabiliteit EV: netto resultaat / eigen vermogen	-1,3%	0,0%	-4,3%	-2,3%	-4,3%	-3,7%	-3,9%	0%
Rentabiliteit: netto resultaat / totale baten	-0,6%	0,0%	-1,8%	-0,9%	-1,7%	-1,4%	-1,4%	0%
Liquiditeit: vlottende activa / kortlopende schulden	3,95	3,95	4,11	3,86	3,74	3,68	3,57	> 1%

De financiële positie van Bommelerwijs is gezond te noemen. Zoals blijkt uit bovenstaande tabel liggen zowel de kapitalisatiefactor, solvabiliteit en weerstandsvermogen ruim boven de genoemde streefwaarden.

Voor de komende jaren wordt er naar gestreefd de sterke financiële positie, de ruimte die het eigen vermogen en de liquiditeitspositie hierin bieden, beleidsmatig in te zetten ter versterking van de positie van Bommelerwijs als professionele onderwijsorganisatie.

5.3 Financiële gang van zaken gedurende het verslagjaar

Er was voor 2018 een begroting opgesteld met een tekort van € 169.301. De realisatie kwam aanzienlijk beter uit op een tekort van € 1.570.

BATEN:	realisatie	begroting	verschil
Rijksbijdragen	8.679.646	7.951.484	728.162
Overige overheidsbijdragen	44.365	42.461	1.904
Overige baten	329.969	319.172	10.797
	<u>9.053.980</u>	<u>8.313.117</u>	<u>740.863</u>
Financiële b/l	2.187	2.850	-663
Totaal baten	9.056.167	8.315.967	740.200
LASTEN:			
Personeelslasten	7.367.482	6.817.250	550.232
Afschrijvingen	213.141	210.633	2.508
Huisvestingslasten	685.051	688.808	-3.757
Overige lasten	792.063	768.577	23.486
	<u>9.057.737</u>	<u>8.485.268</u>	<u>572.469</u>
Resultaat	-1.570	-169.301	167.731

De belangrijkste afwijkingen in het jaar 2018 betroffen:

	<u>hoger dan begroot</u>	<u>lager dan begroot</u>
<u>Rijksbijdragen</u>		
-personele bekostiging - indexaties 2017-2018	374.000	
-P&A-beleid (waaronder werkdrukakkoord)	179.000	
-groeibekostiging - niet begroot	91.000	
-overige rijksbijdragen OCW - prestatiebox	30.000	
-samenwerkingsverband PO de Meierij	54.000	
<u>Overige overheidsbijdragen - PM</u>	2.000	
<u>Overige baten - PM</u>	11.000	
<u>Personeelslasten</u>		
-lonen en salarissen - m.n. CAO-aanpassingen	-360.000	
-lonen en salarissen - ziektevervangings/sociale lasten	-164.000	
-terug te vorderen transitievergoedingen	69.000	
-voorziening jubilea - dotatie	-38.000	
-voorziening langdurig zieken - dotatie	-53.000	
-overige personele lasten	-4.000	
<u>Afschrijvingen - PM</u>	-3.000	
<u>Huisvestingslasten</u>		
-onderhoud		10.000
-energie en water	-6.000	
<u>Overige lasten</u>		
-inventaris, apparatuur en leermiddelen	-28.000	
overige lasten		4.000
 totaal	 168.000	 154.000
	14.000	

5.3.1 Resultaat en resultaatbestemming

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben. Het nadelige resultaat van € 1.570 wordt onttrokken aan de algemene reserve.

5.4 Treasurybeleid

Op grond van het Treasuryinstituut is het uitvoerend bestuur verantwoordelijk voor het voeren van treasurybeleid, waaronder het beschrijven van voorgenomen treasury-activiteiten in een Treasuryplan. Jaarlijks stelt het uitvoerend bestuur van Bommelerwijs de begroting voor het komende jaar op, die op grond van de statuten wordt vastgesteld door het toezichthoudend bestuur. Daarmee wordt tevens het Treasuryplan voor het komende jaar definitief.

Het uitvoerend bestuur voert tezamen met de directies van scholen het Treasuryplan uit. Niet in het plan opgenomen treasury-activiteiten vinden eerst plaats na goedkeuring door het uitvoerend bestuur van Bommelerwijs. Jaarlijks wordt door middel van een treasuryverslag verantwoording afgelegd over het uitgevoerde Treasuryplan.

In het Treasurystatuut van Bommelerwijs is het beleid ter zake van beleggen en belenen verwoord. De volgende aspecten komen in het statuut naar voren:

- de primaire doelstelling van Bommelerwijs is het werkzaam zijn op het gebied van het basisonderwijs: het financieren en beleggen is ondergeschikt en daarom dienend aan deze primaire doelstelling;
- in het Treasurystatuut zijn de beleidskaders ten aanzien van de treasuryfunctie aangegeven en zijn afspraken vastgelegd omtrent bevoegdheden van diegenen binnen de SRKOB die betrokken zijn bij treasurytaken en -verantwoordelijkheden.

Gedurende het verslagjaar is er geen sprake geweest van beleggingen. De overtollige liquide middelen worden weggezet op spaarrekeningen die direct opeisbaar zijn.

5.5 Verantwoording middelen werkdrukakkoord

Op 9 februari 2018 sloten het kabinet, de vakbonden en de PO-raad het zg. Werkdrukakkoord.

Elke school heeft hiervoor, via het schoolbestuur, een bedrag ontvangen per leerling (peildatum: 1 oktober 2017) van € 155 voor het schooljaar 2018/2019. Voor schooljaar 2021/2022 kan dit bedrag verder oplopen tot circa € 285 per leerling.

Het bestuur van Bommelerwijs heeft bij de scholen de uitdrukkelijke vraag weggelegd hoe de werkdruk ervaren wordt en welke maatregelen en/of middelen het beste ingezet kunnen worden om te komen tot werkdrukverlichting. Vanuit de scholen, met name vanuit de leerkrachten, zijn meerdere voorstellen hiertoe geformuleerd. Uiteindelijk is, per school, gekomen tot een gezamenlijk standpunt ten aanzien van de besteding van de beschikbaar gekomen middelen.

Voor het schooljaar 2018/2019 heeft Bommelerwijs een bedrag toegekend gekregen van in totaal € 236.280. Voor 2018 betekent dit een te verantwoorden bedrag van € 98.450 (5/12^e van € 236.280).

Besteding van de middelen heeft als volgt plaatsgevonden:

Bestedingsplan	Budget	Realisatie	Verschil
-personeel	79.796	81.291	1.495
-materieel	14.735	27.165	12.430
-professionalisering	2.086	4.455	2.369
-overig	1.833	-	-1.833
	98.450	112.911	14.461

De personele inzet betrof extra inzet van leerkrachten en onderwijs ondersteunend personeel. Tevens werden vanuit de bestaande formatie extra uren vrijgemaakt voor niet lesgebonden taken. De realisatie van materiële inzet loopt voor op het budget 2018. Dit betrof met name de aanschaf van chromebooks, zowel voor leerkrachten als voor extra gebruik door leerlingen. De aanschaf hiervan heeft reeds geheel in 2018 plaatsgevonden.

Uit een eerste tussentijdse evaluatie van de effecten van deze maatregelen komen veelal positieve geluiden naar voren.

Omdat het ervaren en aanwezig zijn van werkdruk aan veranderingen onderhevig is zal bij de jaarlijkse evaluatie en invulling van middelen voor het schooljaar 2019/2020 opnieuw door de teams een inventarisatie gemaakt worden. Enerzijds gebaseerd op de ervaringen van het afgelopen jaar, anderzijds aangepast aan de nieuwe omstandigheden.

6. Continuïteit

6.1 Risicoparagraaf

In verband met de continuïteit van de organisatie is het van groot belang om aanwezige risico's goed in te schatten. In voorgaande jaren werd een negatief leerlingenverloop nog als een beperkt risico gezien, maar gezien de huidige demografische ontwikkelingen ten gevolge van de ingezette nieuwbouw is dit risico nagenoeg niet meer aanwezig. Voor Bommelerwijs worden de volgende risico's beschreven:

- *Personele frictie*

Bommelerwijs is werkgever voor ongeveer 155 personeelsleden, die gezamenlijk 112 fte's benoemingen bekleden, verdeeld over zes basisscholen, een eigen vervangingspool en een bestuurskantoor. Bij deze omvang bestaat zeker een risico van personele frictie met financiële gevolgen. Onder personele frictie worden in dit kader verstaan alle (conflict)situaties waarbij (juridische) procesbegeleiding noodzakelijk is om tot een oplossing te komen. Daarbij kan gedacht worden aan conflicten tussen personeelsleden onderling, tussen personeelsleden en bestuur en tussen personeelsleden en/of bestuursleden enerzijds en ouders anderzijds. Op basis van gegevens uit het verleden raamt Bommelerwijs de omvang van het hiermee samenhangende financiële risico op € 60.000. Bommelerwijs acht de kans op optreden van dit risicogemiddeld, met beperkte gevolgen voor de organisatie.

- *Regelgeving*

Door wijzigingen in beleidsprioriteiten op politiek niveau kan een onderwijsinstelling geconfronteerd worden met relatief plotselinge aanpassingen in de regelgeving, die kunnen leiden tot toekenning van lagere budgetten. De onzekerheid die hier de afgelopen jaren gespeeld heeft lijkt in ieder geval enigszins beperkt te worden als gevolg van het in 2015 afgesloten Bestuursakkoord. Hierbij is de omvang van de bekostiging voor meerdere jaren vastgesteld. Bommelerwijs raamt het hiermee samenhangende financiële risico op €100.000, gebaseerd op de spanning tussen de CAO afspraken en hierbij achterblijvende compensatie in de bekostiging, met geringe gevolgen voor de organisatie.

- *Brede Scholen*

Ten aanzien van het beheer van de Brede Scholen in Maasdriel wordt geen risico gelopen, omdat dit risico van leegstand en van wanbetaling door participanten bij de gemeente Maasdriel ligt. Ten aanzien van het onderhoud van de Brede Scholen loopt Bommelerwijs wel risico. Omdat bij de nieuwbouw en verbouw de door de overheid ter beschikking gestelde budgetten ontoereikend waren, heeft de gemeente Maasdriel samen met Bommelerwijs gezocht naar aanvullende financieringsmogelijkheden. In dit kader zijn toekomstige onderhoudsgelden die volgens de meerjarenonderhoudsplanning gedurende 10 jaar aangewend zouden worden, reeds in zijn geheel beschikbaar gesteld bij de nieuwbouw en verbouw. Deze keuze is gebaseerd op de aanname dat een nieuw gerealiseerd project gedurende de eerste 10 jaren na oplevering nauwelijks onderhoud behoeft. Bommelerwijs schat in dat gedurende deze periode desondanks sprake zal zijn van onderhoudskosten. Door de vorming van een onderhoudsvoorziening met ingang van 2015 zullen de effecten

van jaarlijks sterk wisselende onderhoudskosten aanzienlijk verminderen. De kans op optreden van dit risico acht Bommelerwijs derhalve gering, met geringe gevolgen voor de organisatie.

- *Externe afhankelijkheid t.g.v. digitalisering*

Bommelerwijs moet haar beleid voor een deel baseren op deels door derden ingerichte digitale leeromgeving, zoals externe opslag(Cloud), methode gebonden digitale verwerkingen en programma's en licenties. Het baseren van beleidsmatige keuzes op extern beheer brengt een zeker risico met zich mee ten aanzien van intern vastgestelde beleidsstukken zoals de AVG, de sociale veiligheid en ICT. De kans op optreden van dit risico acht Bommelerwijs klein, met geringe gevolgen voor de organisatie.

- *Juridische procedure rondom eigendomsdiscussie*

Ten aanzien van de eigendomsrechten op de gronden onder en bij de scholen in de gemeente Maasdriel is in vaststellingsovereenkomsten overeengekomen dat de gemeente Maasdriel het initiatief zal nemen tot het opstarten van een juridische procedure, waarin de rechter zal bepalen hoe het economisch claimrecht geïnterpreteerd moet worden. Deze procedure is inmiddels afgerond met een uitspraak van de rechter die deels in het voordeel van Bommelerwijs is uitgevallen. Aangezien er sprake is van een verschil van interpretatie van de uitspraak, en de gemeente Maasdriel in september 2017 hoger beroep heeft aangetekend, bestaat er nog steeds een risico. Het financiële risico wordt derhalve nog steeds begroot op de kosten van de procedure en de juridische begeleiding (van Bommelerwijs). De kans op optreden van dit risico acht Bommelerwijs gemiddeld, met geringe gevolgen voor de organisatie. Daarnaast bestaat een positief risico indien de gemeente Maasdriel in het ongelijk wordt gesteld. Op 3 juli 2019 is er een zitting van het Gerechtshof in Arnhem gepland.

- *Klachtenprocedures*

Er is een lichte stijging waar te nemen van het aantal incidenten rondom kinderen en hun ouders, waarbij het risico van een klachtenprocedure en de daaraan verbonden juridische kosten groter wordt. Hoewel de voor Bommelerwijs vastgestelde klachtenprocedure voorziet in een aantal stappen die het daadwerkelijk indienen van een klacht bij een externe commissie moeten afwenden, lijken ouders toch vaker voor een andere weg te kiezen en volgt er toch een verdere procedure. Desalniettemin wordt de kans op optreden van dit risico door Bommelerwijs klein geacht, met geringe gevolgen voor de organisatie.

- *Passend Onderwijs*

In de regelgeving inzake Passend Onderwijs is opgenomen dat de nieuwe samenwerkingsverbanden optredende tekorten kunnen verhalen op de deelnemende besturen. In dat geval wordt dus een beroep gedaan op de lumpsum-vergoeding van de aangesloten scholen. Formeel is het Samenwerkingsverband PO De Meierij per 01 augustus 2014 juridische partij.

Eind 2017 heeft De Meierij een eigen vermogen van €2,18 miljoen, zodat de kans op

optreden van dit risico laag wordt geschat. In geval van reëel risico zijn de gevolgen voor de organisatie gering.

- *Decentralisatie onderhoud*

Met ingang van 01 januari 2015 zijn de verantwoordelijkheid en het budget voor buitenonderhoud overgeheveld van de gemeente naar het schoolbestuur. De extra materiële bekostiging die hierdoor ontvangen wordt is direct gekoppeld aan de ontwikkeling van het aantal leerlingen. Het optreden van een tekort op de materiële bekostiging voor onderhoud wordt voor de komende 10 jaar ingeschat op €100.000, gebaseerd op het gemiddelde verschil tussen berekende bekostiging en de kosten op basis van de 40-jarige onderhoudsplanning.

- *Zittingstermijnen en gemiddelde leeftijd bestuurders en directieleden*

Binnen afzienbare termijn zal een aantal directieleden en een van de uitvoerend bestuurders gebruik gaan maken van de mogelijkheid om (vervroegd) met pensioen te gaan. Het beperkte aanbod van gekwalificeerde schoolleiders is een reëel risico, waarop Bommelerwijs probeert te anticiperen door interne professionalisering te stimuleren en tijdig haar netwerk te activeren. Hoewel dat niet in lijn is met het landelijke beeld, voorziet Bommelerwijs vooralsnog geen problemen bij het aantrekken van directieleden voor de toekomstige vacatures.

Het toezichthoudend bestuur anticipeert op een abrupte wisseling door daar beleid op te formuleren aan de hand van een rooster van aftreden dat rekening houdt met een geleidelijke overgang en door reeds in een vroeg stadium voorbereidingen te treffen voor de noodzakelijke vervangingen.

- *AVG*

De Wet Bescherming Persoonsgegevens (Wbp) is in mei 2018 veranderd in de AVG. De regels zijn strenger geworden om de privacy van leerlingen nog beter te waarborgen. Binnen Bommelerwijs is onmiddellijk aangevangen met de diverse inventarisaties en voorlichtingen, het aanstellen van een FG functionaris en het vaststellen van de vereiste beleidsdocumenten en protocollen. Desalniettemin blijft er een beperkt risico op het ontstaan van een datalek met geringe consequenties.

- *Banenafpraak*

Een beter perspectief op een reguliere baan voor mensen met een arbeidsbeperking en zoveel mogelijk mensen die meedoen in de samenleving. Dat is het doel van de Participatiewet die in januari 2015 in werking trad.

In het sociaal akkoord is afgesproken dat de sector overheid (centrale overheid, lokale overheid en semioverheidsinstellingen, zoals scholen) als geheel 25.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking heeft gecreëerd in 2023 (ten opzichte van het aantal banen op 1 januari 2013). Dit wordt de banenafpraak genoemd. Naar rato van de omvang van de sector gaat het primair onderwijs een aanzienlijk deel van deze arbeidsplaatsen leveren: 4.020 extra banen per 2023, wat in de periode 2013-2023 gemiddeld neerkomt op 402 extra banen per jaar.

In 2017 is de quotumregeling van kracht geworden. De regeling houdt in dat individuele werkgevers met 25 medewerkers of meer verplicht zijn om een jaarlijks vastgesteld percentage medewerkers met een arbeidsbeperking in dienst te hebben. Voor 2018 is dit percentage vastgesteld op 1,93%. Schoolbesturen die niet voldoende banen hebben gecreëerd betalen de zogenoemde quotumheffing (boete) van 5.000 euro per niet vervulde baan. Hierbij geldt 25,5 uur als een fulltime baan.

Het kabinet laat nader onderzoek doen naar een aantal specifieke knelpunten, daarom wordt er in 2019 nog geen heffing opgelegd. Er wordt wel in 2018 een meting uitgevoerd, in 2019 krijgt de werkgever het resultaat van deze eerste meting. In 2019 wordt er een tweede meting uitgevoerd, als in 2020 blijkt dat schoolbesturen niet voldoende banen hebben gecreëerd wordt in dat jaar wel de heffing opgelegd.

Voor Bommelerwijs gaat het van ongeveer 2 fte in 2019 tot ongeveer 4 fte in 2023 te realiseren aan arbeidsplaatsen voor werknemers uit deze doelgroep.

Hoewel Bommelerwijs op korte termijn in haar beleid gaat opnemen dat werknemers uit deze groep actief meegenomen moeten worden bij de werving- en selectie van nieuw personeel, wordt het risico op de heffing van respectievelijk € 10.000,- in 2020 oplopend naar € 20.000,- in 2024 als hoog ingeschat.

- *Herziening/vereenvoudiging bekostiging*

Om de bekostigingssystematiek voor gebruikers, maatschappelijk en politiek, inzichtelijker te maken is de afgelopen jaren gewerkt aan een vereenvoudiging van de bekostiging.

De belangrijkste herzieningen betreffen:

- vast basisbedrag per leerling
- geen onderscheid tussen onderbouw en bovenbouw
- loslaten van de gemiddelde gewogen leeftijd leerkrachten (GGL) als berekeningsbasis
- peildatum 1 februari in plaats van 1 oktober

De wettelijke invoering van deze wijzigingen zal nog enkele jaren in beslag nemen.

De invoering zal in ieder geval tot zogenaamde herverdeeeffecten leiden. Uit voorlopige calculaties blijkt dat, gebaseerd op de situatie 2018/2019, er voor Bommelerwijs een negatief herverdeeeffect van circa € 100.000 zou optreden. Door de geplande overgangperiode van 3 jaar zal dit effect gefaseerd plaatsvinden.

- *Beleggen*

Het bestuur van Bommelerwijs handelt conform de regels die zijn opgenomen in het Treasurystatuut en het daarop gebaseerde jaarlijkse Treasuryplan. De wettelijke regels met betrekking tot risicoloos beleggen en belenen zijn daarin opgenomen. Momenteel zijn de overtollige middelen alleen op spaarrekeningen gestort. Het door Bommelerwijs hieraan

gekoppelde risico wordt als laag ingeschat. Hierbij wordt wel aangetekend dat alle middelen ondergebracht zijn bij één bank.

De hiervoor beschreven risico's hebben een verschillende kans op optreden. De gevolgen voor de organisatie zijn overwegend gering. Dit heeft te maken met het feit dat Bommelerwijs bij de vorming van voorzieningen en reserves anticipeert op deze risico's en de omvang van de vermogenspositie en de aanwezige liquiditeiten voldoende geacht worden om deze risico's op te kunnen vangen. Gegeven de vermogenspositie en de periode waarbinnen deze risico's zich voordoen is sprake van een verantwoord en te overzien risico.

6.2 Continuïteitsparagraaf en meerjarenbegroting

Met deze paragraaf wordt beoogd kennis te laten nemen van de wijze waarop de stichting omgaat met de financiële gevolgen van het gevoerde en te voeren beleid. De grootste waarde van deze paragraaf ligt in het structureel inbedden van het proces dat zicht biedt op de majeure ontwikkelingen in de nabije toekomst en het helder in beeld brengen van de gevolgen voor het resultaat en de vermogenspositie alsmede het eventueel gesprek hierover met het toezichthoudend bestuur.

Personele bezetting in FTE

(stand 31/12)

	<u>2017*</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
Management/directie	6,30	6,30	6,30	6,30	6,30	6,30
Onderwijzend Personeel	85,63	90,38	89,74	89,64	90,49	90,49
Overige medewerkers	14,13	15,79	14,51	14,51	15,11	15,71
	<u>106,06</u>	<u>112,47</u>	<u>110,55</u>	<u>110,45</u>	<u>111,90</u>	<u>112,50</u>
Leerlingenaantallen (stand 1/10)	<u>1.519</u>	<u>1.572</u>	<u>1.573</u>	<u>1.581</u>	<u>1.602</u>	<u>1.615</u>

2017*: exclusief 1,56 detacheringen

In het meerjarenoverzicht van de personele bezetting wordt vanaf 2018 rekening gehouden met een extra bezetting van in totaal 4,14 fte's (2,0 fte onderwijzend personeel en 2,14 fte ondersteunend personeel). Dit is de invulling van extra middelen/bekostiging die vanaf het schooljaar 2018/2019 beschikbaar komen in het kader van werkdrukverlichting.

Het aantal fte's in 2018 is iets hoger dan voorzien met name door noodzakelijke vervangingen als gevolg van langdurig zieken. Waar in het vorige bestuursverslag nog een daling van het aantal fte's werd voorzien, wordt voor 2019 en verder door de gewijzigde leerlingenprognoses nu rekening gehouden met een lichte toename.

Meerjaren exploitatiebegroting 2018-2023

De meerjarenprognose is overeenkomstig de meerjarenbegroting zoals deze door het toezichthoudend bestuur is goedgekeurd tijdens de bestuursvergadering van 18 december 2018.

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
Baten						
Rijksbijdrage OCW	8.679.646	8.795.315	8.899.846	8.951.768	9.104.981	9.220.988
Overige overheidsbijdragen	44.365	40.267	31.350	31.350	31.350	31.350
Overige baten	<u>329.969</u>	<u>243.687</u>	<u>234.205</u>	<u>218.510</u>	<u>223.510</u>	<u>218.510</u>
Totaal baten	<u>9.053.980</u>	<u>9.079.269</u>	<u>9.165.401</u>	<u>9.201.628</u>	<u>9.359.841</u>	<u>9.470.848</u>
Lasten						
Personeelslasten	7.367.482	7.550.895	7.592.822	7.646.298	7.758.995	7.849.452
Afschrijvingen	213.141	217.889	246.000	276.000	276.000	280.000
Huisvestingslasten	685.051	718.632	656.022	656.022	656.022	656.022
Overige lasten	<u>792.063</u>	<u>757.883</u>	<u>757.883</u>	<u>777.883</u>	<u>797.883</u>	<u>817.883</u>
Totaal lasten	<u>9.057.737</u>	<u>9.245.299</u>	<u>9.252.727</u>	<u>9.356.203</u>	<u>9.488.900</u>	<u>9.603.357</u>
Saldo baten en lasten	-3.757	-166.030	-87.326	-154.575	-129.059	-132.509
Financiële baten en lasten	<u>2.187</u>	<u>400</u>	<u>400</u>	<u>400</u>	<u>400</u>	<u>400</u>
Resultaat	<u>-1.570</u>	<u>-165.630</u>	<u>-86.926</u>	<u>-154.175</u>	<u>-128.659</u>	<u>-132.109</u>

De baten, en dan met name de Rijksbekostiging OCW, zullen zich de komende jaren ontwikkelen in lijn met de verwachte lichte stijging van het aantal leerlingen (van 1.572 per 01-10-2018 naar verwacht 1.615 per 01-10-2022).

De belangrijkste externe factor die de komende jaren van invloed kan zijn op de Rijksbekostiging OCW is de zogenaamde "herziening van de bekostiging".

De herverdelingseffecten die hierdoor zullen optreden zijn vooralsnog moeilijk in te schatten. In de prognose is hier dan ook nog geen rekening mee gehouden.

Met de (doorlopende) baten vanuit het werkdrukakkoord 2018/2019 is de komende jaren wel gerekend. Evenals met de besteding van deze middelen, veelal als extra inzet van personeel. Met het naar voren halen van de extra middelen voor het schooljaar 2019/2020 kon ten tijde van het opstellen van de prognose nog geen rekening gehouden worden.

Meerjaren balans 2018-2023

<u>Meerjarenbalans</u> (x € 1.000)	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
Vaste Activa						
Materiële vaste activa	2.135	2.184	2.316	2.280	2.191	2.136
Totaal vaste activa	2.135	2.184	2.316	2.280	2.191	2.136
Vorderingen	753	669	560	560	560	560
Liquide middelen	<u>2.830</u>	<u>2.618</u>	<u>2.527</u>	<u>2.428</u>	<u>2.382</u>	<u>2.299</u>
Totaal vlottende activa	3.583	3.287	3.087	2.988	2.942	2.859
TOTAAL ACTIVA	<u>5.718</u>	<u>5.471</u>	<u>5.403</u>	<u>5.268</u>	<u>5.133</u>	<u>4.995</u>
Passiva						
Eigen vermogen	4.021	3.855	3.768	3.614	3.485	3.353
Voorzieningen	790	816	835	854	848	842
Kortlopende schulden	<u>907</u>	<u>800</u>	<u>800</u>	<u>800</u>	<u>800</u>	<u>800</u>
TOTAAL PASSIVA	<u>5.718</u>	<u>5.471</u>	<u>5.403</u>	<u>5.268</u>	<u>5.133</u>	<u>4.995</u>

In lijn met de uitkomsten van de meerjaren exploitatiebegroting is zichtbaar dat het eigen vermogen de komende jaren gefaseerd wordt afgebouwd. Waar de personele bekostiging geheel ingezet wordt ten behoeve van personele zaken, ontstaat bij het materieel deel van de begroting een structureel tekort in de exploitatie. Dit gecombineerd met een structureel hoger investeringsniveau (zie onderstaande tabel) dan de afgelopen jaren leidt eveneens tot een verdere afname van de liquiditeiten.

<u>Meerjarenbalans</u> (x € 1.000)	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
Materiële Vaste Activa						
Stand per 01-01	2.100	2.135	2.184	2.316	2.280	2.191
Investerings	248	274	379	239	187	224
af: Afschrijvingen	<u>213</u>	<u>225</u>	<u>247</u>	<u>275</u>	<u>276</u>	<u>279</u>
Stand per 31-12	<u>2.135</u>	<u>2.184</u>	<u>2.316</u>	<u>2.280</u>	<u>2.191</u>	<u>2.136</u>

Investerings

De investeringen in 2018 betroffen de volgende zaken:

meubilair	27.537
ict-touchscreens	44.556
ict-netwerken	23.318
ict-chromebooks	62.613
leermethoden	7.644
zonnepanelen	62.185
schoolplein	6.740
overig	13.423
totaal	<u>248.015</u>

Voor 2019 staat een bedrag van € 274.000 aan investeringen gepland. Dit betreffen met name verdergaande investeringen in ICT, en vervanging van leermethoden.

Huisvesting

Op huisvestingsbeleid worden de komende jaren geen belangrijke ontwikkelingen verwacht. Het onderhoud aan de diverse gebouwen zal in 2019 door een nieuwe inventarisatie geactualiseerd worden. Een en ander tevens ter voorbereiding op de aanstaande wijziging in de presentatie en berekening van de onderhoudsvoorziening. De afgelopen jaren is relatief weinig groot onderhoud noodzakelijk geweest aan de schoolgebouwen. Mede doordat twee van de zes scholen relatief nieuw zijn. Hierdoor is de voorziening voor groot onderhoud verder opgelopen tot een bedrag van € 509.000. Voor de komende jaren wordt verwacht dat dotaties en onttrekkingen aan de voorziening groot onderhoud meer met elkaar in lijn zullen liggen.

Overig

De mutatie van de voorziening loondoorbetaling bij ziekte zorgt wederom voor een toename van de betreffende voorziening per saldo met een bedrag van € 53.000 tot een niveau van €158.000. Door het karakter van deze voorziening kan het niveau van deze post jaarlijks sterk fluctueren.

6.3 Prognoses ontwikkeling leerlingenaantal

Peildatum	Totaal
01-10-2016	1.563
01-10-2017	1.519
01-10-2018	1.572
01-10-2019	1.573
01-10-2020	1.581
01-10-2021	1.602
01-10-2022	1.615

Basis: Verus prognose d.d. 04-10-2018

6.4 Interne risicobeheersings- en controlesysteem

Bommelerwijs draagt op verschillende manieren zorg voor de beheersing en controle van risico's.

1. Organisatie bestuursmodel
2. Organisatie overlegstructuur
3. Organisatie planning- en controlcyclus en bijbehorende rapportages

Ad 1. Door het gekozen bestuursmodel is een functionele scheiding aangebracht tussen bestuur en intern toezicht, door onderscheid te maken tussen bestuurders met een toezichthoudende taak en bestuurders met een uitvoerende taak.

Ad 2. Organisatiebreed bestaan de volgende (periodieke) geformaliseerde overlegstructuren.

- toezichthoudend bestuur – uitvoerend bestuur
- uitvoerend bestuur
- uitvoerend bestuur – voorzitter DOSKOB (operationeel overleg)
- uitvoerend bestuur – DOSKOB
- uitvoerend bestuur – GMR
- toezichthoudend bestuur – GMR

Deze overlegstructuren dragen zorg voor een organisatiebrede uitwisseling en overdracht van kennis en ervaringen, waardoor mogelijke risico's sneller gesignaleerd kunnen worden.

Ad 3. De jaarlijkse planning- en controlcyclus omvat de volgende elementen:

- bestuursverslag
- jaarrekening
- jaarbegroting
- meerjarenbegroting (exploitatie en balans)
- tussentijdse rapportages (april-augustus-december)
- bestuursformatieplan (financiële vertaling van personele schooljaarplanning)
- meerjarenonderhoudsplanning
- meerjareninvesteringsplanning

Deze rapportages worden samen met toelichting en/of analyses opgesteld door het uitvoerend bestuur en voorgelegd aan resp. toezichthoudend bestuur, GMR of DOSKOB.

De tussentijdse rapportages worden zowel op stichtingsniveau als op schoolniveau opgesteld. Bespreking hiervan vindt eveneens met elke directeur plaats.

Ook in 2018 is samen met de GMR een financiële commissie ingesteld die naar analogie van de financiële commissie van het toezichthoudend bestuur met de portefeuillehouder financiën van het uitvoerend bestuur, de jaarbegroting, meerjarenbegroting, bestuursverslag en jaarrekening uitgebreid bespreekt en hierover adviseert aan de betreffende vergadergremia.

Met ingang van 2016 is de financiële administratie volledig in eigen beheer en opnieuw ingericht.

Een inrichting die voor het personele stuk aansluit bij beheer en ondersteuning op het niveau dat IJK wenselijk acht. En voor de financiële inrichting beter aansluit bij de eigen wensen.

De interne beheersmaatregelen worden aldus vormgegeven door de verschillende periodieke financiële registraties, rapportages, analyses, prognoses en begrotingen en diverse besprekingen hiervan. Hiernaast wordt gedurende het jaar verder inhoud gegeven aan de interne controle door de eigen budgetverantwoordelijkheid van de directeurs, toepassing van de procuratieregeling gekoppeld aan de bancaire autorisatie en op het bestuurskantoor de definitieve verwerking en controle van uitgaven, beoordeling van juiste coderingen en uitvoering van het grootste gedeelte van de betalingen.

6.5 Verslag van het toezichthoudend bestuur

Nadat in 2011 de bestuurlijke scheiding van toezicht en uitvoering was gerealiseerd, heeft het toezichthoudend bestuur een portefeuillevdeling gemaakt op basis van de aandachtsgebieden binnen de stichting. De vacatures voor de bestuursleden zijn zo ingericht dat er voldoende expertise in het toezichthoudend bestuur aanwezig is voor alle onderwerpen en cases waar het toezichthoudend bestuur verantwoordelijk voor is. De vakgebieden, onderwijs, bedrijfskunde, financiën, maatschap en recht zijn door deskundige toezichthoudende bestuursleden afgedekt.

In 2018 heeft het toezichthoudend bestuur een deel van de vergaderingen op de scholen gepland. Voorafgaand aan de vergaderingen wordt met directeur en/of leerkrachten gesproken over specifieke onderwerpen die op een school of in de samenleving leven. Het onderwerp 'werkdruk' en de gekozen oplossingen krijgt hierdoor de volle aandacht.

In 2018 hebben de volgende vergaderingen plaatsgevonden:

- Met de uitvoerend bestuurders op 6 februari, 17 april, 19 juni (+ accountant), 4 september, 23 oktober en 12 december.

Specifieke aandachtspunten:

- Grondkwestie gemeente
- Zedenzaak op een van onze scholen
- Jaarcijfers en begroting
- Tussentijdse rapportages
- Verzelfstandiging van de peuterspeelzalen i.v.m. harmonisatie kinderopvang
- Monitoren en toetsen van de activiteiten en functioneren van het UB, zowel proactief als reactief
- Strategisch beleidsplan
- Diverse beleidsstukken (zie 7.1) en verslagen UB&OO
- Nieuw rooster van aftreden van het toezichthoudend bestuur, om te zorgen voor een evenwichtiger, uit- en instroom van toezichthoudende bestuurders.

- Met de GMR op 15 mei en 13 november.
GMR is een vaste en structurele gesprekspartner van het toezichthoudend bestuur geworden en dat komt tot uiting in:

Specifieke aandachtspunten:

- Wet Versterking Bestuurskracht
- Vervangingspool
- Passend onderwijs voor al onze leerlingen
- Evalueren van beleidsprocessen in de praktijk
- Hoe wordt het beschikbare geld besteed en welke reserves zijn nodig voor de stichting.
- Gebeurtenissen op de diverse scholen

- De portefeuillehouders financiën met de uitvoerend bestuurders op 5 juni en 11 december.

Specifieke aandachtspunten:

- Bespreking en verstrekking positief advies jaarrekening/bestuur verslag 2017
- Begroting 2019
- Meerjarenbegroting 2019-2023
- Meerjarenbalans liquiditeitsprognose en investeringsbegroting

- Met UB en vertegenwoordigers van Wijs Accountants op 19 juni:

Specifiek aandachtspunt:

- o Bevindingen en adviezen naar aanleiding van de controle van de jaarstukken 2017.

Op grond van de gevoerde overleggen en de door het uitvoerend bestuur verstrekte rapportages, financieel en niet-financieel, kan het toezichthoudend bestuur concluderen dat zij in voldoende mate beschikt over de informatie welke noodzakelijk is voor een adequate uitvoering van haar toezichthoudende taak.

Dit verslag is vastgesteld d.d. 8 mei 2019

W.J.A.M. Klavers

Voorzitter toezichthoudend bestuur

7. Actuele en toekomstige ontwikkelingen

7.1 Beleidsvorming 2018 / toezichthoudend bestuur

Rekening houdend met de regels voor totstandkoming en met in achtneming van geldende inspraak- en instemmingsprocedures, is in 2018 een aantal beleidsnotities en financiële stukken geëvalueerd en/of ontwikkeld. De volgende stukken zijn door het bestuur vastgesteld:

- MR reglement
- Privacybeleid
- Treasurystatuut
- Incidentele beloningen
- Klachtbehandeling

Over verschillende activiteiten heeft het uitvoerend bestuur in het kader van de verplichtingen op grond van het Toezichtkader en het Bestuursreglement verantwoording afgelegd aan het toezichthoudend bestuur. Het toezichthoudend bestuur heeft expliciet goedkeuring verleend aan de volgende stukken en notities:

- Bestuursformatieplan 2018-2019
- Jaarrekening en bestuursverslag 2018
- Begroting 2019
- Meerjarenbegroting 2019-2023

7.2 Brede Scholen

Zowel binnen de gemeente Zaltbommel als binnen de gemeente Maasdriel werkt Bommelerwijs mee aan de instandhouding van Brede Scholen.

In de Brede School in Zaltbommel participeren naast de basisschool de peuterspeelzaal en de buitenschoolse opvang. In de Brede School in Velddriel participeren naast de basisschool de peuterspeelzaal, een kinderdagverblijf, de buitenschoolse opvang en de bibliotheek met een uitleenpunt. De Brede School in Ammerzoden is de 'breedste' voorziening met naast de basisschool, de peuterspeelzaal, een kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang ook een vestiging van de bibliotheek, het consultatiebureau, het Centrum voor Jeugd en Gezin en diverse sportvoorzieningen. Ten aanzien van de Sint Odradaschool is in 2012 gestart met integratie van de peuterspeelzaalvoorziening binnen de school. De werkgroep Peuterexperiment heeft daartoe een pedagogisch plan ontwikkeld, waarbij samenwerking van en afstemming tussen peuterspeelzaalleidster en leerkracht van de onderbouw centraal staan om te komen tot een doorgaande leerlijn voor peuters en kleuters. In 2015 heeft evaluatie plaatsgevonden. De uitkomst daarvan was zeer positief, hetgeen geresulteerd heeft in een verzoek aan de gemeente Maasdriel tot continuering van deze voorziening en een mogelijke uitbreiding naar de Brede School in Velddriel.

7.3 Relevante ontwikkelingen voor de toekomst

7.3.1. AVG

In het kader van de verplichtingen rondom de nieuwe AVG per mei 2018 heeft het bestuur de hulp ingeroepen van de specialisten van Verus en de CED groep. Via deze laatste organisatie is er een externe Functionaris Gegevensbescherming (FG) benoemd en aangemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Op de website van Bommelerwijs zijn de naam en de directe contactgegevens van deze functionaris vermeld. De ouders van alle leerlingen zijn schriftelijk uitgebreid geïnformeerd over de verwerkingsactiviteiten op de school en de rechten en plichten die daaraan verbonden zijn.

Met behulp van de Verus toolbox zijn de volgende beleidsdocumenten opgesteld en na instemming door de diverse gremia door het bestuur vastgesteld:

1. Beleidsplan Privacy en Informatie Beveiliging;
2. Protocol Incidenten en Datalekken;
3. Privacyreglement;
4. Social Media protocol.

In het kader van een brede bewustwording en analyse van de risico's en eisen rondom de AVG zijn de volgende activiteiten georganiseerd:

- a. Een workshop onder leiding van de experts van de CED groep voor alle directeuren en het bestuur;
- b. Een workshop voor alle medewerkers op de individuele scholen onder leiding van twee juristen van Verus.

Met alle leveranciers zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten, welke zijn opgenomen in een op het bestuurskantoor aanwezig register.

7.3.2. Passend Onderwijs

De invoering van Passend Onderwijs per 1 augustus 2014 heeft een aantal veranderingen gebracht. Voorheen moesten ouders van een kind dat extra ondersteuning nodig heeft, zelf op zoek naar een geschikte school. Sinds 1 augustus 2014 melden ouders hun kind aan bij de school van hun keuze en heeft de school de taak om het kind een passende onderwijsplek te bieden. De school heeft een zorgplicht die vormgegeven kan worden op de eigen school, op een andere school in het reguliere onderwijs of in het speciaal onderwijs.

Formeel zijn de oude (kleine) samenwerkingsverbanden geliquideerd en zijn nieuwe grote regionale samenwerkingsverbanden opgericht, waarbinnen verschillende ondersteuningseenheden worden onderscheiden. De regio-indeling voor de samenwerkingsverbanden is vastgelegd bij ministeriële regeling. De scholen van Bommelerwijs vallen onder de Ondersteuningseenheid Zaltbommel, onderdeel van het Samenwerkingsverband PO De Meierij. Voor de scholen van Bommelerwijs betekent de indeling in het nieuwe Samenwerkingsverband PO De Meierij samenwerking met scholen uit de gemeenten Boxtel, Den Bosch, Haaren, Maasdriel, Sint-Michielsgestel, Schijndel, Vught en Zaltbommel. Omdat cluster 1 en 2 niet zijn opgenomen in deze structuur van het Samenwerkingsverband, is praktische uitwisseling van ondersteuning binnen deze clusters nog onderwerp van gesprek.

Het Samenwerkingsverband PO De Meerij heeft gekozen voor een stichtingsvorm met daarin extra plaats voor inbreng vanuit de deelnemende schoolbesturen. Medezeggenschap is geregeld via de Ondersteuningsplanraad (OPR), die zich laat adviseren door diverse commissies uit haar achterban. Er wordt onderzocht op welke wijze de scheiding van uitvoering en toezicht sterker kan worden georganiseerd.

De nieuwe samenwerkingsverbanden ontvangen de zogenaamde lichte zorgmiddelen, de middelen die de samenwerkingsverbanden voorheen ook ontvingen. De samenwerkingsverbanden verdelen de ontvangen zorgmiddelen over de ondersteuningseenheden in de omvang die voorheen ook gebruikelijk was. Elke ondersteuningseenheid maakt zijn eigen begroting op basis van de zelf bepaalde personele inzet en het eigen servicepakket aan de scholen.

De zware zorgmiddelen, de middelen die bestemd zijn voor het speciaal onderwijs, zullen op termijn rechtstreeks aan de samenwerkingsverbanden worden toegekend.

Alle basisscholen in het Samenwerkingsverband PO De Meerij hebben eenzelfde basis-ondersteuningsprofiel: daarin wordt aangegeven welke specifieke ondersteuningsbehoeften in redelijkheid opgevangen moeten worden binnen het reguliere basisonderwijs. In de beleidsnotitie 'Toelating, schorsing en verwijdering' wordt beschreven welke grenzen scholen binnen Bommelerwijs (binnen de regelgeving van de wet) kunnen stellen om een zo optimaal mogelijk effect te bereiken voor alle aanwezige leerlingen.

7.3.3 ICT en didactiek

In het kader van het beleidsplan 2017-2021 heeft het bestuur een werkgroep geformeerd met vertegenwoordigers uit alle scholen om samen te kijken naar de ontwikkelingen op het gebied van een verantwoorde inzet van ICT binnen de scholen.

Parallel hieraan is er een opleiding tot Didactisch ICT Professional gefaciliteerd voor geïnteresseerde leerkrachten. Deze opleiding is verzorgd door medewerkers van Verus en is uitgemond in een ICT beleidsplan voor elke school.

Deze didactische component is in een werkgroep bijeenkomst gecombineerd met de wensen ten aanzien van adequate software, hardware en werken in de Cloud opties en de daarmee gepaard gaande noodzakelijke investeringen.

7.3.4 Identiteit

Binnen het huidige strategisch beleid paste een herbezinning op de plaats die identiteit en levensbeschouwing binnen onze scholen in het primaire proces in(moeten)nemen.

In overleg met de betrokkenen binnen en buiten onze scholen is er besloten om in een geleidelijk proces de medewerkers van de scholen deel te laten nemen aan een reflectieve inspiratiesessie met een medewerker van SOL en een pilot voor elke school met begeleiding van die medewerker. Als eerste school is gekozen voor de Mgr Zwijsenschool met een zeer positief resultaat en de invoer van een nieuwe methode voor Levensbeschouwing in het schooljaar 2019-2020.

7.3.5 Krimp

Zoals in paragraaf 4.2 reeds aangegeven, lijkt de krimp van het leerlingenaantal binnen Bommelerwijs eerder te stoppen dan verwacht. De oorzaak hiervan kan vermoedelijk worden gezocht in de toename van de recente bouwactiviteiten in de diverse kernen en de daarmee gepaard gaande groei van het aantal inwoners in de Bommelerwaard. Alleen in Zaltbommel lijkt dat vooralsnog de krimp van het aantal leerlingen niet positief te beïnvloeden. Een gepaste voorzichtigheid bij de verwachtingen voor de komende jaren is op zijn plaats, maar de aankondiging van nog meer bouwactiviteiten leidt tot een voorzichtig optimisme.

7.3.6 Kosten voor onderhoud van gebouwen

Onderwijsinstellingen krijgen jaarlijks een budget van de Rijksoverheid voor materiële en personele kosten: de lumpsum.

Met ingang van 1 januari 2015 zijn de verantwoordelijkheid en het budget voor buitenonderhoud overgeheveld van de gemeenten naar de schoolbesturen (door decentralisatie). De schoolbesturen zijn vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor het gehele onderhoud van het schoolgebouw. Er zijn besprekingen opgestart met de gemeente om te komen tot een goede afstemming inzake taakverdeling zowel in organisatorische als financiële zin. Dit speelt met name bij het onderhoud van de brede scholen. Eind 2016 is e.e.a. verder geformaliseerd.

7.3.7 Onderwijs aan kinderen van statushouders

Ook in 2018 is er binnen de scholen van Bommelerwijs geen sprake geweest van grote aantallen kinderen van statushouders. Op enkele scholen is wel een taalklas aanwezig voor de ondersteuning van een beperkt aantal kinderen in die categorie.

Het in 2018 gesloten VVE convenant heeft mede de intentie om een betere zorg te verlenen aan kinderen met een taal- en ontwikkelingsachterstand, waaronder ook kinderen uit statushoudersgezinnen.

Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard

Jaarrekening 2018

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Jaarrekening	
Grondslagen	43
Balans per 31 december 2018	49
Staat van baten en lasten over 2018	50
Kasstroomoverzicht	51
Vaste Activa	52
Voorraden en vorderingen	53
Effecten en liquide middelen	54
Eigen vermogen	55
Voorzieningen en langlopende schulden	56
Kortlopende schulden	57
Verantwoording subsidies	58
Opgave overheidsbijdragen	59
Opgave andere baten	60
Opgave van de lasten	61
Financiële baten en lasten	64
Overzicht verbonden partijen	65
WNT-verantwoording 2018	66
Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	70
Bestemming van het resultaat	71
Ondertekening door bestuurders en toezichhouders	72
 Overige gegevens	
Gebeurtenissen na balansdatum	73
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	74
 Bijlagen	
Gegevens van de rechtspersoon	78

Grondslagen voor de jaarrekening

1 Algemeen

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de Stichting R.K. Onderwijs Bommelerwaard, statutair gevestigd te Ammerzoden, kantoorhoudende te 5321 JK Hedel, Koningskampen 11B, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel voor Midden-Nederland onder dossiernummer 11043988 en de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van vorig jaar.

Grondslagen m.b.t. schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van Bommelerwijs zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen m.b.t. verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van inzicht.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Eigendom

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de stichting en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. Eventuele bruikleenscholen zijn eveneens niet verwerkt.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve publiek

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard.

Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Eveneens worden voorzieningen gevormd voor verliezen die naar waarschijnlijkheid in de toekomst zullen worden geboekt maar die voortkomen uit risico's die op balansdatum aanwezig zijn.

Voorzieningen kunnen worden gevormd ter egalisatie van kosten waarbij een deel van de in de toekomst te verwachten uitgaven zijn oorsprong heeft voor balansdatum.

Voorzieningen ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden.

De voorziening is opgenomen tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening spaarverlof - duurzame inzetbaarheid

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van spaarverlof en duurzame inzetbaarheid is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen. Betaalde bedragen inzake spaarverlof en duurzame inzetbaarheid worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening groot onderhoud

In 2015 is gestart met de vorming van een voorziening voor groot onderhoud. De voorziening is gebaseerd op 40-jarige onderhoudsplanningen voor de gebouwen, waarbij voor de brede scholen alleen het onderhoudsdeel voor het schooldeel is bepaald. De dotatie is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijks te verwachten onderhoudskosten.

Bommelerwijs maakt gebruik van de tijdelijke regeling waarbij het voor de boekjaren 2018 en 2019 is toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud op het niveau van het onderwijspand, gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat.

Voorziening loondoorbetaling bij ziekte

De voorziening vanwege loondoorbetaling bij ziekte wordt gevormd voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op de balansdatum naar verwachting blijvend of geheel niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

In deze voorziening zijn tevens begrepen eventuele ontslagvergoedingen te betalen aan deze personeelsleden. De voorziening loondoorbetaling bij ziekte wordt opgenomen tegen de contante waarde van de loondoorbetalingen gedurende het dienstverband.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva.

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking heeft.

Rijksbijdragen

Onder de Rijksbijdragen OCW worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdragen.

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige exploitatiesubsidies

Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen en/of waarin de opbrengsten zijn gederfd en/of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard (Bommelerwijs) heeft voor haar werknemers een toegezegd pensioen regeling. Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per december 2018 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van **97,0%** (vorig jaar: **104,4%**).

De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord.

Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa. In het jaar van investeren wordt afgeschreven op basis van de door het bestuur gemaakte keuzen.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financieel resultaat

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente-opbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen gelden.

4. Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten. De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van leasetermijnen is opgenomen onder de operationele activiteiten.

Balans per 31 december 2018

(na resultaatverwerking)

Activa	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
Vaste Activa		
Materiële vaste activa	<u>2.135.016</u>	<u>2.100.142</u>
Totaal vaste activa	2.135.016	2.100.142
Vlottende activa		
Vorderingen	752.987	554.275
Liquide middelen	<u>2.829.781</u>	<u>2.869.825</u>
Totaal vlottende activa	3.582.768	3.424.100
Totaal activa	<u>5.717.784</u>	<u>5.524.242</u>
Passiva	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
Eigen vermogen	4.020.573	4.022.143
Voorzieningen	790.236	635.900
Kortlopende schulden	<u>906.975</u>	<u>866.199</u>
Totaal passiva	<u>5.717.784</u>	<u>5.524.242</u>

Staat van baten en lasten over 2018

	<u>Realisatie 2018</u>	<u>Begroting 2018</u>	<u>Realisatie 2017</u>
Baten			
Rijksbijdrage OCW	8.679.646	7.951.484	8.181.839
Overige overheidsbijdragen	39.365	39.544	57.752
Overige baten	<u>334.969</u>	<u>322.089</u>	<u>336.691</u>
Totaal baten	<u>9.053.980</u>	<u>8.313.117</u>	<u>8.576.282</u>
Lasten			
Personeelslasten	7.367.482	6.817.250	7.012.634
Afschrijvingen	213.141	210.633	212.947
Huisvestingslasten	685.051	688.808	671.243
Overige lasten	<u>792.063</u>	<u>768.577</u>	<u>734.983</u>
Totaal lasten	<u>9.057.737</u>	<u>8.485.268</u>	<u>8.631.807</u>
Saldo baten en lasten	<u>-3.757</u>	<u>-172.151</u>	<u>-55.525</u>
Financiële baten en lasten	2.187	2.850	5.111
<u>Resultaat</u>	<u>-1.570</u>	<u>-169.301</u>	<u>-50.414</u>
<u>Resultaat na belastingen</u>	-1.570	-169.301	-50.414
<u>Nettoresultaat</u>	<u><u>-1.570</u></u>	<u><u>-169.301</u></u>	<u><u>-50.414</u></u>

Kasstroomoverzicht

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	-3.757	-55.525
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	213.141	212.946
Afschrijving desinvesteringen	-	-
Mutaties voorzieningen	154.336	261.155
<i>Veranderingen in vlottende activa:</i>		
Vorderingen	-198.712	-32.113
Schulden	<u>40.776</u>	<u>58.473</u>
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	205.784	444.936
Ontvangen interest	4.048	6.778
Betaalde interest	<u>-1.861</u>	<u>-1.667</u>
	<u>2.187</u>	<u>5.111</u>
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>	207.971	450.047
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA	-248.015	-87.245
Desinvesteringen in MVA	<u>-</u>	<u>-</u>
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	<u>-248.015</u>	<u>-87.245</u>
Mutatie liquide middelen	-40.044	362.802
Beginstand liquide middelen	2.869.825	2.507.023
Mutatie liquide middelen	<u>-40.044</u>	<u>362.802</u>
Eindstand liquide middelen	<u>2.829.781</u>	<u>2.869.825</u>

Vaste Activa**Materiële vaste activa**

	cumulatieve aanschaf- waarde per 01-01-2018	cumulatieve afschr- ijvingen t/m 01-01-2018	boekwaarde per 01-01-2018	mutaties 2018 inves- teringen	afschr- ijvingen	cumulatieve aanschaf- waarde per 31-12-2018	cumulatieve afschr- ijvingen t/m 31-12-2018	boekwaarde per 31-12-2018
Gebouwen en terreinen	1.172.974	210.797	962.177	-	30.192	1.172.974	240.989	931.985
Inventaris en apparatuur	1.927.442	1.300.620	626.822	162.621	110.073	2.090.063	1.410.693	679.370
Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.170.148	659.005	511.143	85.394	72.876	1.255.542	731.881	523.661
Materiële vaste activa	4.270.564	2.170.422	2.100.142	248.015	213.141	4.518.579	2.383.563	2.135.016

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.

Onder andere vaste bedrijfsmiddelen vallen overige vaste materiële activa (verbouwingen) en leermethoden.

Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven € 2.500.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

-Gebouwen nieuwbouw	40 jaar
-Meubilair	25 jaar
-Duurzame apparatuur	7 jaar
-ICT	5-10-20 jaar
-Leermethoden	10 jaar
-Overige vaste MVA (verbouwingen)	10-25 jaar

Vorraden en vorderingen

	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
Vorderingen		
Debiteuren	70.383	-
OCW	409.110	399.227
Overige vorderingen	198.921	111.879
Overlopende activa	<u>74.573</u>	<u>43.169</u>
<u>Vorderingen</u>	<u>752.987</u>	<u>554.275</u>
<i>Uitsplitsing:</i>		
<i>Overige vorderingen:</i>		
Rente bank	4.048	6.778
Borg/waarborgsommen	6.600	6.600
Eneco	15.175	347
Kanteel Kinderopvang	15.000	28.656
Compensatie transitievergoedingen	149.896	-
Nuffic-subsidie	2.083	-
Arrangementen zware ondersteuning SWV	4.200	-
Parochiebijdrage	-	13.404
UWV	1.019	1.755
Gemeente Maasdriel	-	27.375
Gemeente Maasdriel/OZB	-	10.373
KiddoCare	-	5.221
Stg. De Muggenheuvel	-	1.005
Stg Zaltbommelse Peuterspeelzalen	-	2.433
Stg. Peuterspeelzalen Maasdriel	-	1.633
Stg. Openbare bibliotheek Rivierenland	-	4.272
Stg Santé Partners	-	2.027
Overigen	<u>900</u>	<u>-</u>
<u>Overige vorderingen</u>	<u>198.921</u>	<u>111.879</u>
<i>Overlopende activa:</i>		
Vooruitbetaalde kosten	74.573	42.769
Verstreckte voorschotten	<u>-</u>	<u>400</u>
<u>Overlopende activa</u>	<u>74.573</u>	<u>43.169</u>

Toelichting:

De vordering "OCW" per 31-12-2018 betreft het verschil tussen de toegekende vergoeding Personele Lumpsum 2018-2019 en P&A Beleid 2018-2019 en de daarop in 2018 ontvangen voorschotten.

Dit verschil in betaalritme wordt van het ministerie ontvangen in de maanden t/m juli 2019.

Bij de vordering inzake compensatie transitievergoedingen is sprake van een looptijd langer dan één jaar.

Effecten en Liquide middelen

	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
Liquide middelen		
Kasmiddelen	934	685
Tegoeden op bankrekeningen	<u>2.828.847</u>	<u>2.869.140</u>
<u>Liquide middelen</u>	<u>2.829.781</u>	<u>2.869.825</u>
 <i>Uitsplitsing:</i>		
<i>Tegoeden op bankrekeningen:</i>		
<i>Betaalrekening</i>	27.837	24.048
<i>Schoolbankrekeningen</i>	48.024	48.884
<i>Spaarrekening RaboDoelReserveren</i>	955.366	1.354.135
<i>Spaarrekening RaboVermogenSparen</i>	<u>1.797.620</u>	<u>1.442.073</u>
 <i><u>Tegoeden op bankrekeningen</u></i>	 <u>2.828.847</u>	 <u>2.869.140</u>

Toelichting:

Het tegoed op de Spaarrekening RaboDoelReserveren is vrij opneembaar.

Van het tegoed op de Spaarrekening RaboVermogensSparen is jaarlijks 25% van het hoogste tegoed vrij opneembaar. Hierboven dienen opnamekosten betaald te worden.

De tegoeden op de bankrekeningen zijn vrij opneembaar.

Eigen vermogen

	<u>Stand per 1-jan-18</u>	<u>Resultaat</u>	<u>Overige mutaties</u>	<u>Stand per 31-dec-18</u>
Algemene reserve	4.022.143	-1.570		4.020.573
<u>Eigen vermogen</u>	<u>4.022.143</u>	<u>-1.570</u>	<u>-</u>	<u>4.020.573</u>
<i>Uitsplitsing:</i>				
<i>Algemene reserve</i>	<u>4.022.143</u>	<u>-1.570</u>	<u>-</u>	<u>4.020.573</u>
<u><i>Algemene reserve</i></u>	<u>4.022.143</u>	<u>-1.570</u>	<u>-</u>	<u>4.020.573</u>

Voorzieningen en langlopende schulden

Voorzieningen

	Stand per 1-jan-18	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (cont. waarde)	Stand per 31-dec-18	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
Personeelsvoorzieningen	206.367	187.742	112.517	-	-	281.592	81.676	199.916
Groot Onderhoud	429.533	168.310	89.199	-	-	508.644	72.056	436.588
Voorzieningen	635.900	356.052	201.716	-	-	790.236	153.732	636.504
Uitvoering: Ambtjubilea	85.703	42.739	20.463	-	-	107.979	9.183	98.796
Uitvoering: Gezamenlijke inzetbaarheid	15.558	277	-	-	-	15.835	-	15.835
Uitvoering: Looptijoorbetaling bij ziekte	105.106	144.726	92.054	-	-	157.778	72.493	85.285
Uitvoering: Personeelsvoorzieningen	206.367	187.742	112.517	-	-	281.592	81.676	199.916

Uitvoering:

Eindhoven

Ambtjubilea

Gezamenlijke inzetbaarheid

Looptijoorbetaling bij ziekte

Personeelsvoorzieningen

Kortlopende schulden

	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
Kortlopende schulden		
Crediteuren	71.477	69.736
Belastingen en premies sociale verzekeringen	308.034	293.638
Schulden terzake van pensioenen	86.416	81.093
Overige kortlopende schulden	142.209	111.331
Overlopende passiva	<u>298.839</u>	<u>310.401</u>
<u>Kortlopende schulden</u>	<u>906.975</u>	<u>866.199</u>
<i>Uitsplitsing:</i>		
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen:</i>		
<i>Loonheffing</i>	283.675	276.969
<i>Premies sociale verzekeringen</i>	<u>24.359</u>	<u>16.669</u>
<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>308.034</u>	<u>293.638</u>
<i>Overige kortlopende schulden:</i>		
<i>Accountant</i>	10.000	10.000
<i>Gemeente Maasdriel/OZB</i>	1.906	-
<i>Salarissen periode 13</i>	9.027	5.522
<i>Bestuurskosten</i>	5.545	5.341
<i>Energie</i>	7.722	4.521
<i>Lispeltuut energie</i>	-	2.917
<i>Projectkosten muziek</i>	7.157	-
<i>Vaststellingsovereenkomsten</i>	81.000	74.268
<i>Overigen</i>	<u>19.852</u>	<u>8.762</u>
<u>Overige kortlopende schulden</u>	<u>142.209</u>	<u>111.331</u>
<i>Overlopende passiva:</i>		
<i>Vakantiegeld</i>	238.066	220.445
<i>Subsidie muziekonderwijs</i>	32.722	52.639
<i>Gemeente Zaltbommel/Subsidies</i>	6.015	-
<i>Vooruitontvangen arrangementen SWV</i>	22.036	24.970
<i>Overigen vooruitontvangen</i>	<u>-</u>	<u>12.347</u>
<u>Overlopende passiva</u>	<u>298.839</u>	<u>310.401</u>

Verantwoording subsidies

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 suba en EL&I regelingen betrekking hebbend op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	prestatie afgerond
Subsidie voor studieverlof 2018	06-05-2009/DL/B/110284	20-09-2018	12.092,00	12.092,00	nee
Subsidie voor studieverlof 2017	06-05-2009/DL/B/110284	20-09-2017	11.677,11	11.677,11	ja

Opgave overheidsbijdragen

Rijksbijdragen	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Rijksbijdrage OCW	7.995.287	7.351.320	7.595.108
Overige subsidies OCW	297.909	268.136	288.744
Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	386.450	332.028	297.987
<u>Rijksbijdragen</u>	<u>8.679.646</u>	<u>7.951.484</u>	<u>8.181.839</u>
<i>Uitsplitsing:</i>			
<i>Rijksbijdrage OCW:</i>			
<i>Lumpsum personeel en groei</i>	<i>5.787.950</i>	<i>5.345.448</i>	<i>5.560.159</i>
<i>Lumpsum materieel en groei</i>	<i>1.162.527</i>	<i>1.139.796</i>	<i>1.151.545</i>
<i>Personeel en Arbeidsmarktbeleid</i>	<i>1.044.810</i>	<i>866.076</i>	<i>883.404</i>
<u>Rijksbijdrage OCW</u>	<u>7.995.287</u>	<u>7.351.320</u>	<u>7.595.108</u>
<i>Overige subsidies OCW:</i>			
<i>Prestatiebox</i>	<i>281.161</i>	<i>263.798</i>	<i>238.551</i>
<i>Eerste opvang vreemdelingen</i>	<i>4.655</i>	<i>4.338</i>	<i>38.516</i>
<i>Lerarenbeurs</i>	<i>12.093</i>	<i>-</i>	<i>11.677</i>
<u>Overige subsidies OCW</u>	<u>297.909</u>	<u>268.136</u>	<u>288.744</u>
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	39.365	39.544	57.752
<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	<u>39.365</u>	<u>39.544</u>	<u>57.752</u>
<i>Uitsplitsing:</i>			
<i>Overige overheidsbijdragen en -subsidies:</i>			
<i>Gem. Maasdriel klokuurvergoeding</i>	<i>20.789</i>	<i>20.789</i>	<i>20.303</i>
<i>Gem. Maasdriel muzieksubsidie</i>	<i>4.750</i>	<i>-</i>	<i>5.497</i>
<i>Gem. Maasdriel PSZ overbruggingsubsidie</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>13.158</i>
<i>Gem. Zaltbommel NT2</i>	<i>3.000</i>	<i>8.700</i>	<i>8.700</i>
<i>Gem. Maasdriel NME</i>	<i>6.529</i>	<i>6.655</i>	<i>5.694</i>
<i>Gem. Maasdriel educatieve agenda</i>	<i>4.297</i>	<i>3.400</i>	<i>4.400</i>
<i>Overigen</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	<u>39.365</u>	<u>39.544</u>	<u>57.752</u>

Opgave andere baten

Overige baten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Verhuur	34.919	32.700	33.928
Ouderbijdragen	22.001	23.750	15.261
Overig	278.049	265.639	287.502
<u>Overige baten</u>	<u>334.969</u>	<u>322.089</u>	<u>336.691</u>
<i>Uitsplitsing:</i>			
<i>Overig:</i>			
<i>Parochie</i>	13.714	-	13.404
<i>Lispeltuut</i>	12.000	12.000	9.083
<i>Detacheringen</i>	64.460	72.456	97.475
<i>Brede school Zaltbommel gebruikers</i>	28.878	22.000	23.845
<i>Brede school Ammerzoden gebruikers</i>	71.176	70.000	68.600
<i>Brede school Velddriel gebruikers</i>	25.417	46.000	41.541
<i>Reizen en excursies</i>	12.925	10.000	12.149
<i>Muzieksubsidies</i>	21.667	21.666	10.972
<i>Nuffic tweetalig onderwijs</i>	5.000	2.917	2.083
<i>Overigen</i>	22.812	8.600	8.350
<u>Overig</u>	<u>278.049</u>	<u>265.639</u>	<u>287.502</u>

Opgave van de lasten

Lasten

Personele lasten	<u>Realisatie 2018</u>	<u>Begroting 2018</u>	<u>Realisatie 2017</u>
Lonen en salarissen	7.060.662	6.554.738	6.727.859
Overige personele lasten af: uitkeringen	373.813 66.993	262.512 -	354.983 70.208
<u>Personele lasten</u>	<u>7.367.482</u>	<u>6.817.250</u>	<u>7.012.634</u>

Uitsplitsing:

<i>Lonen en salarissen:</i>			
<i>Brutolonen en salarissen</i>	5.296.299	4.916.799	5.164.525
<i>Sociale lasten</i>	1.020.603	947.473	852.601
<i>Pensioenpremies</i>	<u>743.760</u>	<u>690.466</u>	<u>710.733</u>
<u>Lonen en salarissen</u>	<u>7.060.662</u>	<u>6.554.738</u>	<u>6.727.859</u>

Overige personele lasten:

<i>Dotatie / vrijval personele voorzieningen</i>	95.688	15.000	110.649
<i>Extern personeel</i>	9.124	16.417	19.409
<i>Schoolbegeleidingsdienst / ambulante begeleiding</i>	36.734	24.500	20.645
<i>Personeelskantine</i>	13.971	12.250	11.599
<i>Cursussen / studiedagen en conferenties</i>	73.862	84.295	69.942
<i>Reis- en verblijfkosten</i>	76.669	63.100	62.500
<i>Bedrijfsgezondheidsdienst</i>	21.947	10.750	14.795
<i>Afscheid/jubilea</i>	7.684	14.500	14.351
<i>Onkostenvergoedingen</i>	2.700	2.700	2.756
<i>Vrijwilligersvergoedingen</i>	4.500	4.500	6.000
<i>Overigen</i>	<u>30.934</u>	<u>14.500</u>	<u>22.337</u>
<u>Overige personele lasten</u>	<u>373.813</u>	<u>262.512</u>	<u>354.983</u>

Toelichting:

Per 31 december 2018 waren er 112,47 werkzame fte's in dienst ten opzichte van 107,61 werkzame fte's per 31 december 2017. Hierin zijn korttijdelijke vervangers niet inbegrepen.

Uitsplitsing FTE's personeel:	<u>2018</u>	<u>2017*</u>
-directie	6,30	6,30
-onderwijzend personeel	90,38	85,63
-onderwijs ondersteunend personeel	15,79	14,13
	<u>112,47</u>	<u>106,06</u>

*2017: exclusief 1,56 detacheringen

Afschrijvingslasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Materiële vaste activa	213.141	210.633	212.947
<u>Afschrijvingslasten</u>	<u>213.141</u>	<u>210.633</u>	<u>212.947</u>
<i>Uitsplitsing:</i>			
<i>Materiële vaste activa:</i>			
<i>Afschrijvingslasten gebouwen</i>	30.192	29.729	29.903
<i>Afschrijvingslasten inventaris en apparatuur</i>	11.121	12.513	12.607
<i>Afschrijvingslasten meubilair</i>	33.489	32.817	32.816
<i>Afschrijvingslasten ICT</i>	65.463	62.219	63.407
<i>Afschrijvingslasten leermethodes</i>	33.255	37.250	37.250
<i>Afschrijvingslasten overige MVA</i>	39.621	36.105	36.964
<u>Materiële vaste lasten</u>	<u>213.141</u>	<u>210.633</u>	<u>212.947</u>
Huisvestingslasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Huur	16.094	12.950	12.504
Onderhoud	184.234	194.156	177.508
Energie en water	168.529	161.750	158.538
Schoonmaakkosten	112.385	113.100	114.561
Heffingen	26.527	28.050	25.392
Overige huisvestingslasten	8.972	10.500	14.438
Dotatie voorziening groot onderhoud	168.310	168.302	168.302
<u>Huisvestingslasten</u>	<u>685.051</u>	<u>688.808</u>	<u>671.243</u>
Overige lasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Administratie- en beheerslasten	314.546	313.302	294.476
Inventaris, apparatuur en leermiddelen	325.745	298.475	302.042
Overig	151.772	156.800	138.465
<u>Overige lasten</u>	<u>792.063</u>	<u>768.577</u>	<u>734.983</u>

*Uitsplitsing:**Administratie- en beheerslasten:*

<i>Accountantskosten</i>	18.460	14.500	12.626
<i>Fiscaal advies</i>	3.603	2.000	-
<i>Administratiekantoor</i>	76.885	75.000	73.405
<i>Deskundigheidsadvies</i>	10.314	11.100	8.897
<i>Telefoon/fax</i>	13.791	12.552	11.074
<i>Beheer en bestuur</i>	154.398	149.000	143.664
<i>Juridische kosten</i>	4.001	9.500	6.692
<i>PR en marketing</i>	1.774	11.700	5.421
<i>Verzekeringen</i>	7.129	7.400	7.124
<i>Overige administratielasten</i>	24.191	20.550	25.573
<u>Administratie- en beheerslasten</u>	<u>314.546</u>	<u>313.302</u>	<u>294.476</u>

Specificatie honorarium accountant:

<i>Onderzoek jaarrekening</i>	18.460	14.500	12.626
<i>Overig advies</i>	-	-	-
	<u>18.460</u>	<u>14.500</u>	<u>12.626</u>

Inventaris, apparatuur en leermiddelen:

<i>Leermiddelen</i>	119.820	111.000	114.237
<i>Leermiddelen LGF</i>	3.744	3.000	1.755
<i>Overige ICT lasten</i>	126.944	119.100	112.633
<i>Reproductie</i>	44.763	48.318	50.798
<i>Aanschaf kleine inventaris</i>	20.092	5.750	12.926
<i>Overigen</i>	10.382	11.307	9.693
<u>Inventaris, apparatuur en leermiddelen</u>	<u>325.745</u>	<u>298.475</u>	<u>302.042</u>

Overig:

<i>Contributies</i>	20.594	19.000	17.676
<i>Abonnementen</i>	5.730	7.550	8.557
<i>Culturele vorming</i>	14.408	20.000	23.106
<i>Reizen en excursies</i>	29.348	30.100	21.374
<i>Testen en toetsen</i>	4.594	7.500	7.327
<i>Levensbeschouwing</i>	15.461	21.000	20.516
<i>Projecten</i>	40.213	26.050	12.371
<i>Representatie</i>	2.011	4.750	2.530
<i>Sportdag en vieringen</i>	3.650	3.500	4.134
<i>Overige onderwijslasten</i>	7.065	6.500	9.399
<i>Overigen</i>	8.698	10.850	11.475
<u>Overig</u>	<u>151.772</u>	<u>156.800</u>	<u>138.465</u>

Financiële baten en lasten

Financiële baten en lasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Rentebaten	4.048	5.000	6.778
Rentelasten en bankkosten (-/-)	-1.861	-2.150	-1.667
<u>Financiële baten en lasten</u>	<u>2.187</u>	<u>2.850</u>	<u>5.111</u>

Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten
SWV PO de Meierij	stichting	s-Hertogenbosch	4 (Overige)

WNT-verantwoording 2018 Stichting R.K. Onderwijs Bommelerwaard

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting R.K. Onderwijs Bommelerwaard van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor Stichting R.K. Onderwijs Bommelerwaard is € 133.000. Dit bedrag behoort tot de bezoldigingsklasse C en is opgebouwd door middel van 7 complexiteitspunten.

-gemiddelde totale baten	4
-gemiddeld aantal leerlingen	2
-gewogen aantal onderwijssoorten	1
	<u>7</u>

Het bezoldigingsmaximum geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen X € 1	Blatter, R.	Ariaans, P.
Functiegegevens	Uitvoerend Bestuurder	Uitvoerend Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,50	0,50
Dienstbetrekking?	nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	62.712	63.129
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
<i>Subtotaal</i>	<i>62.712</i>	<i>63.129</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	66.500	66.500
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt
Totale bezoldiging	62.712	63.129
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt
Gegevens 2017		
bedragen X € 1	Blatter, R.	Ariaans, P.
Functiegegevens	Uitvoerend Bestuurder	Uitvoerend Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,50	0,45
Dienstbetrekking?	nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	60.840	54.762
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
<i>Subtotaal</i>	<i>60.840</i>	<i>54.762</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	64.500	58.050
Totale bezoldiging	60.840	54.762

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

bedragen X € 1
Functiegegevens
Aanvang en einde functievervulling (uiterlijk maand 12)
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling vóór 2018
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling in 2018
Aantal uren functievervulling in 2018
Individueel WNT-maximum
Maximum uurtarief
Uitgekeerde bezoldiging in 2018 (t/m maand 12)
Bezoldiging per uur
-/- Onverschuldigd betaald bedrag
Totaal bezoldiging
Verplichte motivering indien overschrijding

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam topfunctionaris	Functie
W.J.A.M. Klavers	Voorzitter
A.M. v.d. Berg-Mans	Vice-voorzitter
C.J.A. van Velthoven	Lid
L.H.J. Verlouw	Lid
E.H. Schouten	Lid

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Huurovereenkomst

Op 1 april 2011 heeft Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard een huurovereenkomst afgesloten met Kanteel kinderopvang. Kanteel huurt in totaal 220,9 m² tegen een huurprijs van € 125,76 per m² per jaar (prijspeil 2011) van de stichting ten behoeve van de kinderopvang. De looptijd van deze overeenkomst bedraagt tien jaar, waarna deze telkens voor een periode van vijf jaar stilzwijgend wordt verlengd. De huurovereenkomst kan worden beëindigd met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste een jaar.

Contracten

- Eind 2014 heeft Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard met Eneco Zakelijk B.V. een langjarige overeenkomst afgesloten inzake de levering van aardgas. De looptijd van deze overeenkomst bedraagt 6 jaar, waarna deze overeenkomst van rechtswege eindigt op 1 januari 2021.
- Eind 2014 heeft Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard met De Vrije Energie Producent B.V. een langjarige overeenkomst afgesloten inzake de levering van elektriciteit. De looptijd van deze overeenkomst bedraagt 6 jaar, waarna deze overeenkomst van rechtswege eindigt op 31 december 2020.
- Met Ijk HRM B.V. is een overeenkomst betreffende outsourcing personeels- en salaris-administratie en implementatie eHRM systeem afgesloten. De overeenkomst is ingegaan op 1 januari 2016 voor de duur van één jaar. De overeenkomst wordt steeds verlengd voor de duur van één jaar, tenzij gebruik gemaakt wordt van de opzegtermijn van 3 maanden. De jaarkosten bedragen voorcalculatorisch € 75.000. Jaarlijks vindt een afrekening plaats op basis van het werkelijk aantal loonverwerkingen.
- Begin 2016 zijn nieuwe overeenkomsten gesloten inzake huur en gebruik van kopieermachines. De machines worden vanaf 1 oktober 2016 voor een periode van 7 jaar gehuurd via De Lage Landen Vendorlease B.V. Voor het gebruik van de machines is over dezelfde periode een overeenkomst gesloten met Riso Benelux. De jaarlijkse leasekosten bedragen € 24.103. De jaarlijkse voorcalculatorische gebruikskosten bedragen € 10.000
- In april 2018 is het bestuurskantoor verhuisd van de Wilhelminastraat naar de Koningskampen in Hedel. Er is een huurovereenkomst gesloten met Schaeken en van Mil, waarbij de jaarlijkse huurprijs € 10.800 bedraagt. De looptijd van de overeenkomst bedraagt 5 jaar.
- Met de gebruikers van de brede scholen te Kerkdriel, Ammerzoden en Zaltbommel zijn zg. gebruikersovereenkomsten gesloten. De gebruikersvergoeding voorziet in een vergoeding voor energiegebruik en overige gebruikerslasten en verschillen per gebruiker. Jaarlijks vindt indexatie plaats op basis van de prijsindex huisvesting, water en energie.

Overig

Bij de realisatie van de bouw van de brede scholen in Ammerzoden en Velddriel is met de gemeente Maasdriel in 2012 overeengekomen dat gedurende 7 jaar, te beginnen in 2012, een bijdrage van jaarlijks € 88.283 aan de gemeente ter beschikking gesteld zal worden

Eind 2017 is een overeenkomst gesloten met De Vrije Energie Producent B.V. voor het leveren en plaatsen van 256 zonnepanelen op de brede school te Velddriel. De werkzaamheden zijn uitgevoerd in april 2018. Het totale investeringsbedrag bedraagt € 100.000. De gemeente Maasdriel draagt voor 38% (naar rato van het niet-schoolse gedeelte) bij in de investeringskosten. Hiertegenover staat dat de gemeente Maasdriel jaarlijks voor een zelfde aandeel in de opbrengsten zal delen.

Bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.

Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2018

€ -1.570 wordt onttrokken aan de algemene reserve

€ -1.570 totaal resultaatbestemming

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

Vaststellen van de jaarrekening

Uitvoerend bestuur:

Dhr. P.A.M. Ariaans

Dhr. A.E. Blatter

Plaats, datum Hedel,

Goedkeuren van de jaarrekening

Toezichhoudend bestuur:

Dhr. W.J.A.M. Klavers

Mevr. A.M. van den Berg-Mans

Dhr. C.J.A. van Velthoven

Dhr. L.H.J. Verlouw

Mevr. E.H. Schouten

Plaats, datum Hedel,

Datum vaststellen jaarrekening:

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het intern toezichhoudend orgaan van
Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard
Koningskampen 11 B
5321 JK HEDEL

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard te HEDEL gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2018;
- (2) de staat van baten en lasten over 2018; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting RK Onderwijs Bommelerwaard zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 (j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsssen
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsssen

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het intern toezichthoudend orgaan voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het intern toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

accountants
onderwijs & kinderopvang

Wij communiceren met het intern toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 21 juni 2019
Wijs Accountants

Was getekend: M.A.M. Heijligers AA

Kenmerk: 2019.0175.conv

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

Gegevens over de rechtspersoonAlgemene gegevens

Bestuursnummer 41090

Naam instelling St. R.K. Onderwijs Bommelerwaard/Bommelerwijs

Adres Koningskampen 11B
 Postcode 5321 JK
 Plaats Hedel
 Telefoon 073 - 59 97 171
 E-mailadres info@bommelerwijs.nl
 Website www.bommelerwijs.nl

Contactpersoon Dhr. P.A.M. Ariaans
 Telefoon 073 - 59 97 171
 E-mailadres info@bommelerwijs.nl

Brin-nummers			sector	Aantal leerlingen	
				2018	2017
	03PX	De Pollenhof	PO	189	176
	03RT	Deken Wehmeijerschool	PO	80	82
	03VR	St. Franciscusschool	PO	388	400
	04XC	de Schakel	PO	252	233
	06KV	Mgr. Zwijsenschool	PO	616	589
	08MR	St. Odrada	PO	47	39
			Totaal	1.572	1.519